

Master i udsatte børn og unge; faglig ledelse.

4. semester, foråret 2024

Antal anslag, uden indholdsfortegnelse,
litteraturliste, engelsk abstract og bilag: 103.147

SOCIALFAGLIGHED VS. ACCELERATION

-EN KRITISK DISKURS ANALYSE

METTE HULTGREN & TINA PEDERSEN

Indhold

Engelsk abstract	3
Indledning	4
Kapitel 1: Problemfelt.....	4
1.1 Accelerationssamfundet som samfundsudvikling.	4
1.2 Frontlinjemedarbejderens krydspres	6
1.3 Den børnefaglige undersøgelse	7
1.4 Problemformulering	9
Kapitel 2: Design og metode.....	9
2.1 Diskurs analyse.....	10
2.1.1 Kritisk diskursanalyse	10
2.2 Indsamling af empiri.....	11
2.2.1 Særlig adgang via dørvogter	11
2.2.2 Valg af empiri.....	11
2.3 Strategier og fremgangsmåde til gennemgang af empiri.....	12
2.3.1 Første gennemgang	12
2.3.2 Første kodning.....	12
2.3.3 Anden kodning, søgning på ord.	13
2.3.4 Tredje kodning, ændring af sproget i det socialfaglige skøn.	14
2.3.5 Fjerde kodning, udvælgelse af empiri til dokumentanalyse	15
2.4 Kildekritik.....	15
2.5 Ethiske overvejelser.....	16
Kapitel 3: Teori	16
3.1 Den kritiske diskursanalyse.....	17
3.2 Teori om accelerationssamfundet	18
3.3 Teori om frontlinjemedarbejderen.	20
3.4 Begrebsafklaring	21
Kapitel 4: Analyse af det empiriske materiale	22
4.1 Analyse af alle undersøgelserne samlet.....	23
4.2 Tekstanalyse	26
4.2.1 Tekst analyse - Patrick 16 år.....	26
4.2.2 Tekst analyse - Lisa 12 år.....	29

4.2.3 Tekst analyse - Line 15 år	32
Kapitel 5: Konklusion samt diskussion.....	35
5.1 Konklusion	35
5.2 Diskussion	36
Litteraturliste.....	39

Engelsk abstract

Title: Social expertise vs. Acceleration – a critical discourse analysis.

This master's thesis concerns how social workers make their assessments in their examinations of school-age children between 8 and 17 years old, and if there is a connection to be identified in these assessments between the acceleration society and the increasing dissatisfaction among children and young people in the period 2013 to 2023. The thesis is laid out as a document analysis of 50 child assessments which are carried out by social workers working in a council who interact directly with children and their families, and at the same time are in the position to make decisions that can have a great impact on the families.

The documents have been selected based on several systematic search criteria as well as random selection, to narrow down the number of studies and at the same time have enough to be able to answer the problem statement. The thesis contains ethical considerations, and there is raised concerns about the representativeness and validity of the findings due to the limited scope of the analysis, as only three out of fifty assessments are analyzed in depth. Incorporation of focus group interviews could have enhanced the generalizability of the findings. In terms of theory, the focus is how the practical skills and words expressed by a social worker is influenced by the acceleration which, among other places, have been infiltrated the Danish councils and how that affect their ability to solve the rising problems with more children and young people being unhappy.

It has been chosen to use Norman Fairclough's (1993) critical discourse analysis, which can be described as both a method and a theory. The critical discourse analysis will contribute to zooming in on the language in everyday practice in an organization, at the same time as it will help to find used discourses in the professional assessment prepared by the social worker in the child studies. To gain a better understanding of which mechanisms influence the advisers in their everyday life and thus also when they make professional assessments, which can be described as the social practice, Lipsky's theory of frontline employees has been applied. The theory from Harmut Rosa (2013) is used to get an understanding of the acceleration in the society. The theory focusses on social and cultural consequences that the increasing speed and acceleration have in society and thus also on the individual social worker and the children and young people who are a part of society. The theory helps explain the challenges and phenomena that characterize modern society and why social values, norms and e.g. municipalities change and consequences such as dissatisfaction among children and young people.

The analyses indicate that the language used in the assessment highlights the frontline worker's discursive practice of helping vulnerable children and youth. Terms like "needs" and "support" are frequently used, emphasizing a support system focused on the child or young person's and their family's needs. The social worker's assessments rely heavily on evidence-based knowledge rather than subjective judgment, with authority seemingly derived from external experts like psychiatrists and psychologists. The analyses reveal a connection between the acceleration society and the increasing distress among children and youth from 2013 to 2023. The professional judgments are influenced by the acceleration cycle, with the technological advancement and rapid access to

medical knowledge permeating social work discourses, leading to a focus on self-development and individual performance, thereby contributing to the rising distress.

Indledning

Frontlinjemedarbejderens i dette tilfælde socialrådgiverens faglige skøn i forbindelse med børnefaglige undersøgelser, bliver konstant udfordret, fordi balancen mellem familiernes aktuelle situation og behov, skal balanceres overfor de formelle love, regler og forskrifter, herunder politiske mål og intentioner. Disse kommer ikke altid med klare instruktioner, hvilket betyder at den enkelte rådgiver skal udøve skøn og fortolke ud fra at være underlagt forskellige og flere former for politisk og organisatorisk styring i forbindelse med udviklingen af den stigende mistrivsel hos børn og unge og heraf de øgede udgifters himmelflugt på socialområdet (KL, 2024)

Socialrådgiveren udøver dagligt et socialfagligt skøn, når der laves vurderinger eller afgørelser. Skønnet er baseret på den faglige viden, erfaringer, indsigt i familien/barnet/den unge og dømmekraft den enkelte rådgiver besidder. Der findes ikke en facitbog som rådgiver slår op i, når hun/han står overfor en problemstilling og der er sjældent en løsning der dækker flere familier. Det socialfaglige skøn er en del af lovgivningen på det sociale område, hvor der skal udøves skøn samt begrundelse før der træffes en afgørelse. Det socialfaglige skøn er rammesat af lovgivning, principper, regler og politisk styring og det er socialrådgiverens opgave at navigere i regler og rammer samtidig med at den enkelte familie har ret til et individuelt skøn i deres sag. (Hougaard & Højbjerg, 2015).

Den teknologiske acceleration i samfundet har invaderet det socialfaglige skøn og har til dels flyttet fokus fra faglige vurderinger til at tilfredsstille et IT-system. Et system der til dels bliver procesregulerende og metode styrende for den enkelte rådgiver, der blevet ført igennem en skabelon ved udarbejdelse af f.eks. den børnefaglige undersøgelse, hvor en ulempe kan blive at rådgiverne udøver en lineær tænkning fremfor en processuel. (Hougaard & Højbjerg, 2015).

Kapitel 1: Problemfelt

Den tyske sociolog Hartmut Rosa hævder: ”At én af det moderne menneskes største tragedier er at føle sig fanget i et evindeligt roterende hamsterhjul.... og at den sociale acceleration har forvandlet sig til et selvkørende system, der ikke længere behøver nogen ydre drivkræfter”. (Rosa, 2014, s. 37-38)

1.1 Accelerationssamfundet som samfundsudvikling.

I Danmark kan én af forklaringerne til en stigende mistrivsel for en stor gruppe af børn og unge blandt andet i forbindelse med massive skolevanskeligheder, været Hartmut Rosa's teori om accelerationssamfundet, som har en intens påvirkning af alle individer (Rosa, 2014)

Allerede i 2013 udgiver Center for Ungdomsforskning bogen ”Unges motivation og læring” som er 12 eksperter bud på, hvilke greb der skal til for at fastholde børn og unge i læring, blandt andet skriver Knud Illeris som er professor emeritus ved DPU: *”prioritér fællesskabet, nedton brugen af individuelle løsninger som elevplaner og test, og understøt i stedet det fælles læringsmiljø i klassen. Det er både afgørende for de elever der klarer sig dårligst og for læringsniveauet i det hele taget ”* (Sørensen, Hutter, Katznelson & Juul, 2013, s. 63)

SFI – det nationale forskningscenter for velfærd udgiver ”*Social forskning 2 /2013*”, hvor blandt andet Lars Qvortrup, professor ved institut for læring og filosofi ved Aalborg universitet beskriver hvordan skolen skal udvikles via viden og kompetencer, på baggrund af en ny folkeskolereform, han skriver blandt andet: *” Vi er på vej ind i et nyt styringsparadigme for skoler og børnehaver i et kommunalt regi. Uddannelsesforskningen skifter form og funktion: Den er i stigende grad empirisk og den bruges i tæt samspil med praksis og politik”* (SFI, 2013)

I forbindelse med ændringer af folkeskoleloven i 2012 og indførelse af en ny reform i folkeskolen i 2013, hvor de overordnede mål med reformen var at:

1. alle elever skal udfordres, så de bliver så dygtige, de kan
2. betydningen af elevernes sociale baggrund for deres faglige resultater mindskes
3. trivslen i skolen styrkes

igangsatte Undervisningsministeriet et omfattende evaluerings- og følgeforskningsprogram fra 2014-2018, som det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd (VIVE) stod for, netop for at følge op på resultaterne af de 3 overordnede mål. Blandt andet fandt man frem til at andelen af elever med høj faglig deltagelse og interesse steg lidt fra 2014-2016. Stigningen var størst for elever med lavt-uddannede forældre og for elever med anden etnisk baggrund end dansk. Trivselsresultater var stabile, men som VIVE skriver var det resultater fra trivselsundersøgelser der lå tilbage før reformen indførtes (Jensen, Nielsen & VIVE, 2018).

Inklusionsbegrebet kom for alvor på dagsordenen i forbindelse med folkeskolereformen, som havde klare politiske mål om, at så mange elever som muligt – også elever med særlige behov – skulle have mulighed for aktivt at deltage i de faglige og sociale fællesskaber, som skoledagen udgør, hvorefter der i de følgende år blev arbejdet med en omstilling til øget inklusion i folkeskolen. I den forbindelse igangsatte VIVE:” *Inklusion- set i et elevperspektiv, en kvalitativ analyse*”, projekt Inklusionspanelet fra 2013 -2016, som undersøgte elevperspektiver fra elever, der var blevet tilbageført fra segregerede specialundervisningstilbud til folkeskolens almenklasser, og perspektiver fra klassekammerater til de tilbageførte med særlige behov. Her viste det sig, at i de små klasser gik både faglighed og trivsel hånd i hånd. Den største udfordring viste sig at være klassefællesskabet herunder særligt gruppearbejdet, hvor de fagligt stærke elever tog styringen. Efterhånden som eleverne bliver ældre, ændrede klassens faglige miljø sig og gik mod et øget fokus på (individuelle) faglige præstationer. Fra 8. klasse begyndte eleverne at få standpunktskarakterer, og der blev foretaget en uddannelsesparathedsvurdering af hver enkelt elev i både 8. og 9. klasse. I denne kontekst af faglige vurderinger og mål oplevede eleverne, at klassefællesskaberne fik et tydeligere fagligt udtryk. Denne udvikling gjorde, at inklusion i de ældste klassers faglige fællesskaber

fremstod særligt vanskelig. For elever, der havde faglige udfordringer, betød den øgede faglige fokusering, at de blev lidt opgivende i forhold til deres faglige deltagelse og dermed bliver skubbet ud i periferien af – eller helt ekskluderet fra – klassens læringsmiljø (Henze-Pedersen, Dyssegaard, Egelund & Nielsen, 2016). En større mistrivsel og eksklusion hos de særlig udsatte børn og unge fra klassefællesskabet konstateres som et af resultaterne af inklusionsindsatsen.

I årene følger flere opråb og signaler om en stigende mistrivsel og Center for Ungdomsforskning kommer i 2019 med 11 forskeres bud på den stigende mistrivsel blandt unge med bogen: *”Ny udsathed i ungdomslivet”*. Her skriver professor Hanne Warming blandt andet i kapitel 2: *”Tillid til systemet”* om, hvordan strukturelle rammer medvirker til at flere unge bliver udsatte. Hun har forsket i socialt arbejde med unge i udsatte positioner og hun peger blandt andet på, hvordan hjælpesystemernes krav om præstationer, målstyring og individualisering er med til at forstærke udsathedens blandt unge, som i forvejen har det svært (Katznelson, Görlich, Pless & Graversen, 2019)

Om inklusionen og dermed tilbageførelsen fra det segregerede specialundervisningstilbud til folkeskolens almenklasser alene er grunden til motivationskrisen i folkeskolen, er der ikke belæg for at kunne konstatere, men i takt med fokus på flere test og adgangskrav for alle unge, sker der en markant udvikling i mistrivsel og skolevægning. I det lys udkommer Center for Ungdomsforskning med resultater baseret på 3 års forskning fra 2019-2022 med bogen *”Mistrivsel i lyset af tempo, præstation og psykologisering, - om ny udsathed i ungdomslivet”*, hvor målet har været at undersøge og forstå udsathed i dag, både den klassiske udsathed i forhold til risikofaktorer som blandt andet manglende uddannelse og arbejde, hjemløshed og psykiske lidelser, hvor disse undersøgelser peger på at netop disse børn og unge har fået det sværere og er mere udsatte end tidligere (Katznelson, Görlich & Pless, 2022)

1.2 Frontlinjemedarbejderens krydspres.

Socialrådgiveren er den, der som myndighed i en kommune modtager underretninger på mange af disse udsatte børn og unge, og skal i den forbindelse vurdere, om der skal laves en børnefaglig undersøgelse, som skal medvirke til, at der bliver handlet på denne mistrivsel. Mistrivslen rammer endnu hårdere hos de i forvejen udsatte familier, som ikke har de midler og ressourcer, som man har i de familier hvor man både er mere veluddannede og har bedre økonomi til at betale sig for at få hjælp. Så selvom mistrivslen som følge af accelerationssamfundet rammer bredt i samfundet, så viser det sig desværre at de udsatte børn og unge rammes hårdt (Katznelson et al., 2022).

I samme periode som den stigende mistrivsel og accelerationssamfundets udvikling, har socialområdet løbende haft flere nye reformer de sidste 10 år, herunder værktøjer og redskaber som socialstyrelsen løbende har lagt ud til brug for rådgivernes faglige skøn i disse mange sager med børn og unge i mistrivsel. I 2011 kom Barnets reform, som var en efterfølger på anbringelsesreformen i 2006, hvor formålet med barnets reform er at sikre at forældrene kan tage sig af deres børn i mistrivsel (Servicestyrelsen, 2011). Blandt andet er det nu tydeligt skrevet ind at uddannelse og selvforsørgelse er målet, og da der netop i de sidste mange år er flere børn og unge der mistrives i skolen, så vil den enkelte rådgiver befinde sig i en position, hvor vægtningen i de

enkelte sager afspejler på den ene side de samfundsmæssige krav, om at alle kan blive en del af samfundet, og på den anden side det enkelte barns og families udfordringer i forhold til mistrivsel og hvilke ressourcer der findes i barnet og familien. Det socialfaglige skøn hviler på den enkelte rådgivers kompetencer og vurderinger, og dette har betydning for, hvilken indsats de udsatte børn og unge samt deres familier tilbydes, og ligeledes hvordan børnene og familierne beskrives.

I takt med at New Public Management bliver en del af den offentlige sektor, kommer der krav til dokumentation og resultatmåling, hvilket til dels har flyttet socialrådgiverens fokus på børn og familier til administrativt arbejde (Bo, Karen-Asta, Guldager, Jens, Zeeberg, Birgitte, 2011). Det sociale område og dets manglende struktur kommer i fokus både på grund af fokus på enkelte sager i medierne samt de reformer, der bliver vedtaget og den økonomiske stigning på området. I 2013 beslutter regeringen og KL i en økonomiaftale at alle kommuner skal anvende et IT-system der understøtter dokumentation og sagsbehandlingen. Målet med løsningen er at kommunerne skal lave mere systematisk sagsbehandling, inddrage økonomiske og socialfaglige overvejelser når der igangsættes indsatser, bedre afdækning af barnet/den unge, lette det administrative arbejde for den enkelte rådgiver samt højne kvaliteten og mulighed for at overføre sager fra kommune til kommune elektronisk (KL, 2024)

Så fra at være en fagprofessionel med en stor faglig viden om udsatte børn og unges mistrivsel, er socialrådgiverens faglige skøn og råderum indskrænket, blandt andet fordi nye mindset på baggrund af forskning viser, at der skal endnu mere inddragelse af børn og familierne og mere hjælp til selvhjælp, samtidig med at kommunernes økonomier er pressede blandt andet pga. af ekskluderingen fra almen området og mistrivslen og den øgede diagnosticering hos børn og unge, der også har fundet sted de sidste 10-15 år (Rasborg, 2024).

Socialt arbejde er et område der på mange måder er svært at definere, fordi det defineres af den til enhver tid socialpolitiske dagsorden. Socialpolitikken udgør en ramme for det sociale arbejde (Uggerhøj, 2008).

Afhandlingen tager udgangspunkt i børnefaglige undersøgelser, der er udarbejdet af rådgiver ansat i en børne- og unge afdeling.

1.3 Den børnefaglige undersøgelse

Den børnefaglige undersøgelse igangsættes af kommunen på baggrund af en underretning eller en henvendelse fra en familie. En underretning beskriver en bekymring for en familie eller et barn og den modtages i kommunerne fra offentlige eller private fagprofessionelle personer, fra private personer eller fra anonyme personer. Antallet af underretninger er ifølge Danmarks statistik steget med 64% fra 2015 frem til 2022. I 2015 blev der modtaget 97.288 underretninger og i 2022 blev der modtaget 152.718. Det fremgår af oplysningerne omkring statistikken, at den er udarbejdet siden 2015 og tallene for 2023 forventes at blive udgivet i juni 2024 (Danmarks statistik, 2024). Underretningerne bliver vurderet i kommunerne og udfaldet kan være at der træffes afgørelse om en børnefaglig undersøgelse.

Den børnefaglige undersøgelse har været genstand for forandring over en årrække. I 2011 bliver selve retsgrundlaget ændret fra at undersøgelsen ”*skal anlægge en helhedsbetragtning, der skal omfatte barnets eller den unges 1) udvikling og adfærd, 2) familieforhold, 3) skoleforhold, 4) sundhedsforhold, 5) fritidsforhold og venskaber og 6) andre relevante forhold*” (LBKG 2007-01-18 nr. 58 Serviceloven). Til at undersøgelsen ”*skal anlægge en helhedsbetragtning, der, medmindre konkrete forhold betyder, at et eller flere af nedenstående numre ikke er relevante i forhold til det pågældende barn eller den unge*”, nedenstående numre refererer til samme forhold som ovenfor. Kravene bliver dermed lempet og det er i højere grad den enkelte socialrådgiver, der skal vurdere, hvad der er relevant i undersøgelsen (LBKG 2011-02-04 nr. 81 Serviceloven). Med Barnets reform fra 2011 bliver den børnefaglige undersøgelse beskrevet:

”Den børnefaglige undersøgelse bygger på viden fra flere forskellige parter, dels viden fra de fagpersoner, der møder børnene og familien i dagligdagen i skolen, dagtilbuddet mv., dels fra barnet og barnets familie. Derved bliver den børnefaglige undersøgelse også helt central i forhold til at samle alle de nødvendige ressourcer fra såvel de relevante fagpersoner som barnet og familien. Den børnefaglige undersøgelse er således et redskab, der skal have fokus på at danne rammer for familiens egen erkendelsesproces. Samtidig skal resultatet sikre, at den rigtige indsats for barnet og familien kan iværksættes.” (Servicestyrelsen, 2011)

Undersøgelsen skal dermed ikke kun afdække om pågældende familie har behov for hjælp eller støtte, den er også en indsats i sig selv og udfaldet kunne blive at sagen lukkes efterfølgende. Undersøgelsen udarbejdes af socialrådgivere i en myndighedsafdeling og der er en frist på 4 måneder. Undersøgelserne udarbejdes typisk i det fælles kommunale it-system DUBU.

IT-systemet, DUBU (Digitalisering Udsatte Børn og Unge), er et fælles kommunalt it-system, der anvendes af 91 kommuner i Danmark. Kombit, der er udbyder af DUBU skriver selv: ”*Brugen af DUBU understøtter, at de lovmæssige krav til dokumentation overholdes og giver samtidig overblik over sagsbehandling og dokumentation på området, mens det også kan forbedre den økonomiske styring. Løsningen bygger på den socialfaglige systematik “Integrated Children’s System” (ICS).*” (Kombit, 2024).

ICS der står for Integrated Children’s System er en systematisk tilgang, der er lavet med inspiration fra en engelsk og en svensk model. Tilgangen blev udviklet og implementeret i et samarbejde mellem KL og staten. Modellens teoretiske grundlag er bl.a. inspireret af en tolkning af Urie Bronfenbrenners økologiske systemteori, hvor der arbejdes med niveauer der har betydning for barnet/den unge. F.eks. barnet/den unge er på, mikro niveau og makro niveauet består af samfundsmæssige forudsætninger (Hougaard & Højbjerg, 2015).

Systemet blev lanceret i 2011 og blev opdateret i 2019. Med opdateringen blev der lavet ændringer, der gav kommunerne større mulighed for at kontrollere om medarbejderne overholder de lovgivningsmæssige frister på f.eks. den børnefaglige undersøgelse. Fristen er 4 måneder fra der er modtaget en bekymring, der fører til, at der træffes afgørelse om at udarbejde en børnefaglig undersøgelse. Derudover blev der lavet ændringer, så der bliver sendt data fra DUBU til Danmarks statistik samt indhentning af ledelsesinformation på tværs af sagerne (Kombit, 2024).

Den børnefaglige undersøgelse skal ifølge serviceloven § 50 stk. 4: ”*afdække ressourcer og problemer hos barnet, familien og netværket*” (Serviceloven LBKG 2023-08-16 nr. 1089). Det er dermed også den rådgiver der indsamler de statusrapporter og udtalelser fra relevante fagpersoner samt afholder samtale med barnet/den unge og forældrene. Der er ikke et retsligt krav om bestemte metoder eller teknikker den enkelte socialrådgiver skal anvende i forbindelse med udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse, hvilket betyder at det er op til den enkelte kommune at lave en ramme for undersøgelse. Til sidst i undersøgelsen skal der laves en analyse af det indsamlede materiale samt en faglig vurdering hvor der peges på en indsats til barnet eller familien. Tidligere undersøgelser viser at rådgiver har svært ved at argumenterer socialfagligt for deres analyse af en børne-ungesag (Ejrnæs, 2008; Petersen, 2017).

I afhandlingen bliver der kigget nærmere på, om sproget har ændret sig, i et udtræk af børnefaglige undersøgelser fra en kommune gennem en periode på 10 år. Undersøgelserne er udarbejdet fra 2013 til 2023, hvor det lovmæssige grundlag var Service lovens § 50. Med barnets lov ikrafttræden er der lavet ændringer i forhold til kravene om hvornår der skal træffes afgørelse om at udarbejde en undersøgelse. I denne afhandling tages der udgangspunkt i kravene fra Service loven.

1.4 Problemformulering

Hvordan fremstiller den socialfaglige rådgiver sine faglige vurderinger i børnefaglige undersøgelser af børn i skolealderen mellem 8 og 17 år og kan der i disse vurderinger identificeres en sammenhæng mellem accelerationssamfundet og den stigende mistrivsel hos børn og unge i perioden 2013 til 2023?

Kapitel 2: Design og metode

I dette afsnit beskrives afhandlingens metodiske overvejelser samt arbejdsprocesser i forbindelse med bearbejdning af empiri, for at kunne besvare problemformuleringen. Derudover vil der beskrives det design, der er anvendt i analysen samt valg af teori.

Første afsnit giver en beskrivelse af diskursbegrebet, hvorefter den kritiske diskurs analyse tilgang beskrives. Dette er valgt da tilgangen er styrende for afhandlingen både i forhold til valg af teori og analysetilgangen. Efterfølgende er der en beskrivelse af hvordan empirien til afhandlingen er indsamlet og til sidst en beskrivelse af hvilke arbejdsprocesser er der anvendt i bearbejdningen af empirien.

Der arbejdes med en veksling mellem en deduktiv og abduktiv tilgang i afhandlingen, hvor der tages afsæt i teorien, den kritiske diskurs analysetilgang samtidig med, at der er inddraget anden teori i analysen (Olesen & Monrad, 2018)

For at undersøge problemformuleringen er der valgt at lave en dokumentanalyse, da det er det skrevne sprog, der skal undersøges. Dokumenterne er statiske, da de ikke forandres, mens de analyseres. Dokumenterne er udarbejdet af rådgivere der på tidspunktet, hvor dokumentet blev udarbejdet, var ansat i den myndighedsafdeling med adgang til systemet, hvor de er hentet fra. Der

har således ikke været mulighed for at ændre i dokumenterne (Ingemann, Kjeldsen, Nørup & Rasmussen, 2022).

2.1 Diskurs analyse

I det følgende afsnit redegøres for afhandlingens metodiske baggrund som er Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse, der anvendes i analysen af de børnefaglige undersøgelser.

Ordret diskurs kommer fra fransk 'discourse' og betyder samtale. Det defineres af Den Danske Ordbog som 'sammenhæng af udsagn' (Dansk sprognævn, 2024). En diskurs analyse er en analyse af sproget og de strukturer der skabes, som er med til at vi forstår og definerer den verden vi lever i. En diskurs kan opstå når fænomener, hændelser eller situationer tildeles en bestemt betydning, og da der ikke er enighed om betydningen, kan der opstå moddiskurser om samme hændelse. For eksempel når KL og regeringen bestemmer at børne og unge afdelingen skal bruge et bestemt IT-system, for at overholde lovgivning og fastholde en struktur i det sociale arbejde for at sikre, at der blive taget hånd om udsatte børn, så er der tale om en diskurs. På den anden side vil nogle socialrådgivere tale om systemet som overvågning af deres arbejde (Ingemann et al., 2022).

2.1.1 Kritisk diskursanalyse

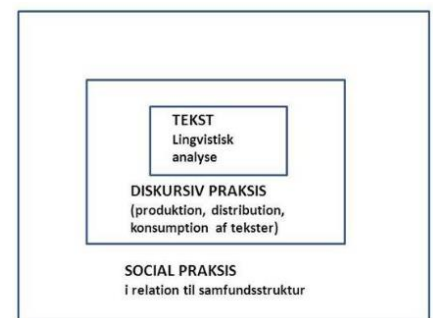
Norman Faircloughs model til at lave en kritiske diskurs analyse er udviklet, da han på det tidspunkt mente, at der ikke fandtes en model til at lave en sproganalyse, der både var teoretisk og brugbar i praksis til at studere sproget i forhold til sociale forandringer. Han fortæller, at han har udviklet: "*an approach which will be particularly useful for investigating change in language and will be usable in studies of social and cultural change*" (Fairclough, Norman, 1992, s. 1). Faircloughs analysetilgang er, at sproget er med til at skabe forandringer, at sproget er et magtredskab, da det kan være med til at bevidst ændre på adfærd.

Modellen består af 3 dimensioner (figur 1), hvor første dimension er en tekstanalyse på ord niveau, hvor sproget ikke ses som neutralt. Sproget kan indeholde holdninger, vurderinger og værdier, som tekstforfatteren vil afsende til modtager og sproget indeholder magt.

Ifølge Fairclough kan tekstanalysen deles op i fire hovedkategorier: "'vocabulary', 'grammar', 'cohesion' and 'text structure'". Hvor 'vocabulary' er en analyse af de enkelte ord der er brugt, 'grammar' er en analyse af de grammatiske sammensætninger i teksten.

'Cohesion' er en analyse af sammenhængen i sætningerne og 'text structure' er en analyse af hvordan teksten er struktureret, både designet og måden teksten er skrevet på (Fairclough, 1992, s. 75-78).

Anden dimension indeholder en analyse af den diskursive praksis, den måde undersøgelserne er udarbejdet på og på de diskurser forfatteren og modtager af teksten trækker på, når undersøgelsen udarbejdes og siden læses af modtager (Jørgensen, Marianne Winther, Phillips, Louise, 1999). Det er ikke en analyse af de diskurser der relaterer sig til undersøgelsen (Ingemann et al., 2022).

Figur 1

Tredje dimension er en analyse af den sociale praksis, hvor de to første dimensioner holdes op imod den samfundsmæssige praksis. I denne dimension samles de diskurser der er fundet og holder dem op imod den sociale praksis, hvor målet er at undersøge hvilke praksisser undersøgelsen er en del af og om der er en sammenhæng mellem praksisserne herunder om der er strukturer der forandres eller bevares (Ingemann et al., 2022).

2.2 Indsamling af empiri

Ved hjælp af adgang til en kommunes journaliserings system på børne- og unge området er der indsamlet empiri, der består af dokumenter. Dokumenterne er en række børnefaglige undersøgelser, der varierer i antallet af sider og layout pr. undersøgelse. Kommunen, hvor undersøgelserne er hentet fra, er en kommune der geografisk er placeret i Storkøbenhavn og ligger i toppen af disponibel indkomst per borger sammenlignet med andre kommuner (Danmarks statistik, 2024). Det er en mellemstor kommune med ca. 450.000 borgere hvor 2,8% børn og unge modtog støtte pr. 31. december 2022, hvilket er i den nederste tredjedel af landets kommuner (Danmarks statistik, 2024).

Undersøgelserne er valgt ud fra en række systematiske søgekriterier samt tilfældig udvælgelse, for at indsnævre antallet af undersøgelser og samtidig have nok til at kunne besvare problemformuleringen. Der er bevidst udvalgt børnefaglige undersøgelser, hvor barnet/den unge er mellem 8-17 år, da undersøgelsen påbegyndes. Dette kriterie er valgt, ud fra et ønske om at børnene skal være i skolealderen og derved være i stand til selv at give udtryk for deres egne ønsker og behov. Undersøgelserne er udarbejdet i årene fra 2013 til 2023. Den 10-årige periode er valgt, da det system hvor undersøgelserne ligger kun har data tilbage til 2013. Der er valgt 5 undersøgelser fra hvert år, antallet er valgt, da der er et ønske om at begrænse antal dokumenter, samtidig med at hvert år er repræsenteret for at kunne finde mønstre i sproget, der er anvendes i undersøgelserne (Ingemann, J. H., Kjeldsen, L., Nørup, I., Rasmussen, S., 2022. s. 80).

2.2.1 Særlig adgang via dørvogter

For at få adgang til undersøgelserne har der været anvendt en dørvogter i form af ledelsen for det område, hvor undersøgelserne er udarbejdet. Dørvogteren er i dette tilfælde den person, der har ledelsesmæssig kompetence til at tillade, at indsamlingen af empirien kunne lade sig gøre. (Ingemann et al., 2022. s. 175-177). Der er valgt en dørvogter, da der er tale om personfølsomt materiale, og det var vigtigt at sikre, at der ikke blev overtrådt regler som f.eks. GDPR samt at det etiske grundlag var afklaret.

2.2.2 Valg af empiri

Undersøgelserne er valgt på baggrund af en søgning i systemet med kriteriet at de skal være afsluttet i den valgte periode og at barnets alder. Resultatet af søgningen gav 1248 afsluttet undersøgelser. Søgningen gav en Excel oversigt over alle undersøgelser og dato for hvornår undersøgelsen var afsluttet. Herefter blev der tilfældigt valgt 5 undersøgelser pr. år. De valgte undersøgelser blev kontrolleret i systemet af den studerende med socialfaglig baggrund, for at sikre at de havde et indhold, da der kan forekomme undersøgelser, hvor rådgiver har valgt ikke at

anvende indtastningsmodulet i DUBU-systemet, men i stedet et dokument der efterfølgende bliver lagt på barnets sag.

Alle de undersøgelser der er valgt, er udarbejdet i det IT journaliseringssystem der anvendes i kommunen af myndigheds socialrådgivere på børne og unge området. Systemet blev lanceret i 2011 og blev opdateret i 2019, hvilket for de børnefaglige undersøgelser betød at indtastningsmodulet, hvor de bliver udarbejdet ændres. Opdateringen af systemet blev bl.a. lavet for at forenkle processen omkring udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse. Det var ikke længere et krav at socialrådgiveren forholdt sig til alle punkterne i undersøgelsen, men kunne udfylde det, der var relevant. Selve layoutet af en undersøgelse blev ændret samt den printede version, hvor der efter opdateringen kun blev printet de felter ud, som rådgiveren havde udfyldt.

Dette blev ændret for at undgå at undersøgelsen blev printet med tomme felter, hvilket kunne forvirre modtagerne af dokumenterne. Selve afgørelsen om den børnefaglige undersøgelse og samtale med barnet/den unge, blev efter opdateringen overført direkte i indtastningsmodulet. Denne ændring blev lavet for at rådgiver bliver fastholdt i den struktur undersøgelsen bygger på, og at der kun skal undersøges det, der er relevant for familien samt sikre at der er afholdt en samtale med barnet/den unge.

Systemet er bygget op således, at når der træffes en afgørelse om at der skal udarbejdes en børnefaglig undersøgelse, så kan den enkelte rådgiver ikke færdiggøre deres afgørelse, før de har tilknyttet et journalnotat med en børnesamtale, og det er så indholdet i den børnesamtale, der bliver overført direkte til undersøgelsen.

2.3 Strategier og fremgangsmåde til gennemgang af empiri

2.3.1 Første gennemgang

Første gennemlæsning af undersøgelserne er med henblik på at anonymisere dem, da der er tale om meget personfølsomt materiale. Alle navne, cpr. numre, steder, diagnoser og andre informationer, der kan identificere barnet og familien i undersøgelsen er overstreget. Hver undersøgelse er først delt på en fælles elektronisk mappe efter de er anonymiseret. For at lette gennemlæsningen er der brugt et fiktivt navn til barnet/den unge som undersøgelsen omhandler.

Ved anden gennemlæsning af de nu 50 anonymiserede børnefaglige undersøgelser, blev det tydeligt at rådgiver samlede sine observationer sammen, hvilket blev samlet i den del af den børnefaglige undersøgelses del der kaldes: analysen, hvorefter dette blev grundlag for den faglige vurdering og forslag til indsats.

2.3.2 Første kodning

Den første kodning af denne store mængde af tekster er lukket, og kodningen er foretaget af den ene studerende, der ikke har en socialfaglig baggrund. Temaet i kodningen er med fokus på barnet/den unges deltagelsesmuligheder i skolefællesskaber, og er udvalgt for at komme nærmere på at kunne svare på problemformuleringen. Med dette tema, blev kodningen herefter udvalgt for at skabe et overblik over hver sag/børnefaglig undersøgelse. Ud af denne lukkede kodning fremkom bilag 1,

som er 50 undersøgelser, begrænset til 5 kolonner. (Ingemann et al., 2022. s. 117). Hver kolonne har en overskrift, som det ses nedenfor:

Børnefaglig Undersøgelse	Baggrund	Rådgivers observationer:	Analyse:	Faglig vurdering:
2013 Karina 7 år	Skilsmisse Karina og hendes søster har ikke nok skiftetøj med i skolen. Meget tilknyttet hende ældste søster som hun opsøger i skolen. Skolefravær, dårlig hygiejne, talevanskeligheder	Karina har brug for hjælp til at få afklaret sit forhold til sin søster og få styrket selvstændighed. Vigende øjenkontakt tyder på at hendes behov for tidlig tilknytning til forældrene ikke er blevet dækket. Karina har brug for særlig støtte til udvikling af talesproget og for et stabilt fremmøde i skolen. Karina skal have legeskamrer hun kan mødes med i fritiden og skal deltage i fritidsaktiviteter	Karina synes at være en pige som ikke er blevet stimuleret alderssvarende og som ikke har modtaget den nødvendige omsorg og opmærksomhed i de allerførste leveår. Utrygheden og belastningerne er primært et resultat af skilsmisse og forældrenes manglende indsigt i og omsorg for Karina. Det manglende samvær med faderen et omsorgssvigt som	Karina har derfor brug for forebyggende foranstaltning der sikrer: At hun har en tryk og forudsigelig hverdag At hun har samkvem med sin far i et for begge parter passende omfang At hendes forhold til storesøster afklares i og at relationen er ligeværdig og aldersafpasset At hun skærmes for

Figur 2

1. Børnefaglig undersøgelse: indeholder årstal, navn og alder, dette valgt for bedre at forstå gennemlæsningen
2. Baggrund: indeholder i punktform de fakta som rådgiver har valgt at skrive ind i undersøgelsen
3. Rådgivers observationer: indeholder direkte citater og formuleringer fra rådgivers socialfaglige skøn og særlige fokus både under børnesamtalen og samtaler med forældre
4. Analyse: indeholder direkte citater og sætninger, som er rådgivers socialfaglige skøn og analyse af alt det materiale, der er fra samtaler, udtalelser fra skoler, fritidsaktiviteter, børnepsykiatrisk afdeling m.m. der skal understøtte rådgivers endelige faglige vurdering.
5. Faglig vurdering: indeholder direkte citater og sætninger, som er rådgivers vurdering om det videre forløb for barnet eller den unge.

2.3.3 Anden kodning, søgning på ord.

I forbindelse med gennemlæsning af teksterne i bilag 1, udvælges nu den del, der omhandler analysen og den faglige vurdering, for at undersøge over en 10-årig periode, om der er bestemte ord/diskurser der knytter sig til de udvalgte teorier (bilag 2). Dette valg er truffet for at begrænse mængden af empiri.

For at undersøge om der er en forandring i anvendelsen af de ord rådgiver anvender, foretages en lukket kodning med afsæt i en række ord (Olesen & Monrad, 2018. s. 175). Det er for at undersøge, om der kan identificeres et øget eller et faldende forbrug af bestemte ord. Værktøjet der er anvendt til søgningen, er en funktion i programmet Microsoft Word, der kan fremhæve, hvis der er anvendt samme ord flere steder i en tekst.

Følgende ord er udvalgt:

- ”forskning” refererer til den øgede anvendelse af forskningsresultater i det sociale arbejde. Videns portalen, der i januar 2024 blev lavet om til ”social.dk”, er en videns platform, der indeholder viden indenfor bestemte områder, udgivet af Social- og Boligstyrelsen (Social- og Boligstyrelsen, 2024).
- ”Mistrivsel” er ifølge Børns Vilkår defineret som ”når negative følelser bliver så stærke, hyppige og langvarige, at man får svært ved at deltage i almindelige aktiviteter med andre børn og voksne, er der tale om psykisk mistrivsel” (Børns vilkår, 2024).
- ”diagnose”, er udvalgt ud fra en viden om de ændringer der er sket i forbindelse med udredninger i psykiatrien, hvor lægerne efter 1994 stoppede med at se barnet eller den unge i en kontekst, men i stedet kun undersøgte individet (Rasborg, L., 2024).
- ”risiko”, ”behov”, ”støtte” er udvalgt, fordi det er ord der indgår i frontlinjemedarbejderens socialfaglige skøn og de metoder der ofte anvendes af den enkelte rådgiver. Det er alle ord der er del af socialrådgiverens faglige vokabularium.
- ”jeg” er udvalgt for at undersøge fra hvilken position frontlinjemedarbejderen skriver fra. Ordet ”jeg” er et personligt pronomen der henviser til den person, der taler eller skriver. Det er et ord, man bruger til at referere til sig selv som subjekt i en sætning og meget personligt (Ordnit, 2024)
- ”det vides/det vurderes” er udvalgt for at undersøge om frontlinjemedarbejderen vælger en position, som alvidende fortæller. Det betyder at personen ved hvad der er gået forud og har direkte indflydelse på handlingen i teksten. Den alvidende fortæller kan være et rigtig godt redskab at gøre brug af, når man skal fortælle en mere kompleks historie. Når en fortæller skriver ”det vurderes” i en tekst, indikerer det en vurderende holdning eller synspunkt. Fortælleren er i færd med at evaluere noget, måske en situation, og vil komme med en konklusion baseret på deres vurdering. Vurderinger kan være subjektive og påvirkes af fortællerens synspunkter og holdninger. ”det vurderes” er mere generelt og objektivt og henviser til en bredere opfattelse (Analyseskolen, 2024)

Anden kodning medfører en interesse i at undersøge yderligere, med fokus på sætninger, anvendte metoder og strukturen i undersøgelserne, hvilke resulterer i en tredje kodning.

2.3.4 Tredje kodning, ændring af sproget i det socialfaglige skøn.

Med afsæt i søgningen på ord, igangsættes endnu en gennemgang af undersøgelserne af den socialfaglige studerende, hvor fokus til dels er omfanget af hver undersøgelse, dette for at undersøge om der er et mønster i, hvor fyldestgørende hver undersøgelse er. Her der tale om en lukket kodning, da der søges efter bestemte kategorier, der er fastlagt på forhånd (Olesen & Monrad, 2018. s. 175). Der undersøges om, der er bestemte ord/sætninger, der særligt bliver brugt i analysen og den faglige vurdering. Der kodes efter, om der er et fagligt perspektiv, der særligt sætter retning i undersøgelsen, f.eks. om der er sat tekst direkte ind fra udtalelser eller andre indhentede dokumenter. Der undersøges, om der er anvendt en eller flere bestemte metoder i undersøgelserne og til sidst er der udarbejdet en oversigt over hvor oplysninger i undersøgelsen er kommet fra. Figuren nedenfor viser et udklip fra dokumentet (bilag 3).

Undersøgelse	Antal sider	Sætninger i analyse og faglig vurdering	Fagligt perspektiv der sætter retning for undersøgelsen	Er der anvendt en bestemt metode?	Oplysninger fra
2013_1	16	Har brug for; meget stor fare for mistrivsel; Erfaring viser;	Stor fokus på problemer og behov	Fremgår ikke	Forældre, psykolog, skole, barnet/den unge
2013_2	16	Udækket behov; det vurderes; uden relevant støtte er der fare for	Barnets udsagn kommer meget frem i undersøgelsen. Fokus på uddannelse og	Fremgår ikke	Forældre, skole, barnet/den unge

Figur 3

2.3.5 Fjerde kodning, udvælgelse af empiri til dokumentanalyse

Der er udvalgt 3 børnefaglige undersøgelser (Bilag 4) fra 3 forskellige årstal, men tilfældigt udvalgt i årstallene 2013, 2018 og 2023. Begrænsningen til 3 undersøgelser ud af 50 undersøgelser, er valgt ud fra en tidshorisont med en afstand på 5 år.

Hele teksten fra de 2 sidste afsnit i hver af de 3 børnefaglige undersøgelser, ”Analyse” og ”faglig vurdering” som indeholder rådgivers analyse af alt det materiale, samtaler m.m. der er modtaget og som ligger til grund for den faglige vurdering, er det materiale der anvendes i den kritiske diskursanalyse (Bilag 5).

2.4 Kildekritik

I problemformuleringen søges der efter at finde svar på, om der igennem de sidste 10 år, er sket en ændring i rådgivernes brug af sprog i forbindelse med børnefaglige undersøgelser, og om der er en sammenhæng med de samfundsændringer og stigende mistrivsel blandt børn og unge, og for at kunne svare på dette spørgsmål, bliver der kun brugt dokumentanalyse.

Dokumenterne er ikke værdifrie, fordi de er produceret i en bestemt kontekst, hvor rådgiver gennem en længere periode har haft samtaler med familien og barnet, og dermed har rådgiver opnået at få en relation og et større og bredere kendskab til familien, altså er teksten produceret i en subjektiv kontekst, hvor rådgivers egne værdier og holdninger indgår i dokumenterne.

Kendskab til rådgivernes baggrund, om de har mange års erfaring eller om det er deres første undersøgelse, har også indflydelse på kvaliteten af undersøgelsen og dermed autenticiteten, da rådgiver træffer et valg om hvad der skrives. Andre dokumenter der er udarbejdet i sagen, har ikke været tilgængelige, hvilket har indflydelse på, hvad der inddrages i den endelige børnefaglige undersøgelse. Kritikken er her, at det ikke vides om det der er udvalgt, er relevant eller ej, i forhold til undersøgelsen.

Indholdet i kilderne er ikke først fortolket og vurderet før de blev udvalgt, og dette kan få betydning for, om kilderne kan bruges til at indhente den viden og erkendelse, der ledes efter i undersøgelsen (Ingemann et al., 2022).

50 børnefaglige undersøgelser fylder over 500 sider, hvilket er en meget stor mængde empiri at skulle forholde sig til. For at opnå en dybde i analysen vælges 3 undersøgelser ud. De 47 andre undersøgelser bliver ikke anvendt med samme dybde, og derved vil spørgsmålet om afhandlingen er repræsentativt, og om de fund der fremkommer, kan være valid i forhold til andre kommuners udvikling af de børnefaglige undersøgelser.

Repræsentativiteten i dokumenterne er deres udsagns kraft, fordi det skal kunne sige noget generelt og stærkt om, hvor vidt der er sket en ændring af rådgiveres sprog gennem de sidste 10 år i alle andre kommuner. Der kan være tvivl om det overhovedet er rimeligt at uddrage ord af en tekst, der allerede er beskåret og udvalgt af de 50 undersøgelser i forbindelse med 1.kodning. Validiteten er skrøbelig da grundlaget er spinkelt, da der kun søges på ord, hvor det valg, der er truffet, er med afsæt i at kunne svare på problemformuleringen.

Kritikken er, at på baggrund af 3 meget grundige tekstanalyser, er det ikke muligt at kunne generalisere eller gå ud nogen steder og kunne bevise noget på baggrund af så spinkelt et grundlag. Det vil med stor sandsynlighed kunne indikere noget og vise tegn på en forandring på et meget overordnet niveau. Hvis dokumentanalysen var blevet understøttet af nogle fokusgruppeinterview, ville dette have bidraget til at understøtte repræsentativiteten (Ingemann et al., 2022. s. 104-107).

Overvejelserne er derfor, at den viden kildekritikken har tilvejebragt om ovenstående forhold, vil både afspejle sig i den egentlige analyse som forhold, der tages med i betragtning eller som lægges til grund for tolkningen af dokumenternes indhold. Mange overvejelser er yderligere beskrevet i undersøgelsens design- og metodeafsnit 5.

2.5 Etiske overvejelser

I forbindelse med indsamling af empiri til afhandlingen er der gjort nogle etiske overvejelser. Det har været vigtigt at alle undersøgelserne er blevet anonymiseret både i forhold til gældende regler og lovgivning, men også i forhold til at vise hensyn og beskytte de familier undersøgelserne omhandler. Undersøgelserne indeholder sensitive informationer som oplysninger om kriminalitet, misbrug, overgreb, navngivne diagnoser og økonomi, hvilket ikke bliver brugt med detaljeret oplysninger.

Alle undersøgelserne bliver ikke vedlagt afhandlingen som bilag, det vil kun være de 3 undersøgelser der er brugt til at lave tekstanalyse. Dette valg er truffet, da der som nævnt er tale om personfølsomt materiale, der selvom det er anonymiseret kan være genkendeligt. De dele af teksterne fra alle undersøgelserne der er brugt, er vedlagt i bilag 1.

Kapitel 3: Teori

I forbindelse med valg af teorier, har fokus været på hvordan den praksisfaglighed som udmøntes af en rådgiver og formuleres i et sprog, der påvirkes af den hastighed der bl.a. er i de danske kommuner for at løse de problemer, med at flere børn og unge er i mistrivsel. Der er valgt at anvende Norman Faircloughs (1993) kritiske diskurs analyse, der kan betegnes både som en metode og en teori og er beskrevet nærmere i kapitel 2. Den kritiske diskursanalyse vil bidrage med at zoome ind på sproget i en praksisfaglig hverdag i en organisation, samtidig med at den vil hjælpe med at finde anvendte diskurser i den faglige vurdering, der udarbejdes af rådgiver i de børnefaglige undersøgelser.

For at få en bedre forståelse af hvilke mekanismer, der påvirker rådgiverne i deres hverdag og dermed også, når de laver faglige vurderinger, hvilket kan betegnes som den sociale praksis, er der anvendt Lipskys teori om frontlinjemedarbejdere. Teorien er udarbejdet tilbage i 1980 og er baseret på forskning af frontlinjemedarbejderne i det amerikanske samfund, men er stadig relevant, da rådgiverne står med samme problemstillinger og dermed også risiko for at udvikle de samme mestringsstrategier.

Harmut Rosas (2013) kritiske sociologiske teori om accelerationssamfundet, der anvendes i analysen, er en teori med fokus på sociale og kulturelle konsekvenser den stigende hastighed og acceleration har i samfundet og dermed også på den enkelte rådgiver og de børn og unge der er en del af samfundet. Teorien hjælper med at forklare mange af de udfordringer og fænomener, der karakteriserer det moderne samfund, såsom stress, tidsknaphed, og følelsen af, at alt går hurtigere. Den hjælper med at forstå hvorfor sociale værdier, normer og f.eks. kommuner ændre sig og konsekvenser som f.eks. mistrivsel blandt børn og unge. Teorien bruges til at forklarer diskurserne i et større samfundsmæssigt perspektiv.

3.1 Den kritiske diskursanalyse

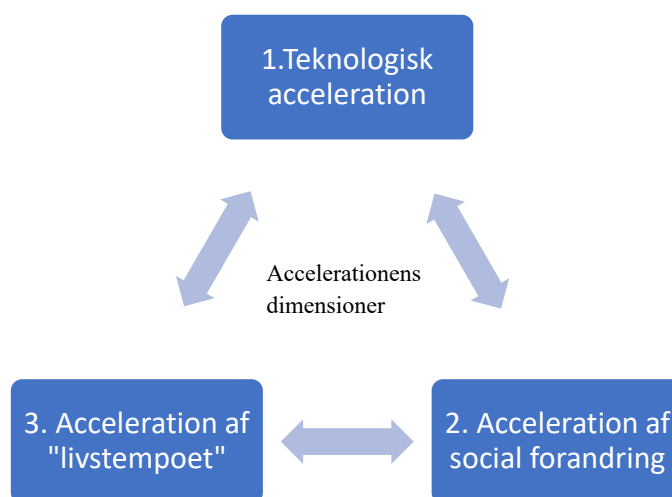
Diskursanalysen beskæftiger sig i særlig grad med, hvordan sproget skaber strukturer, særlig magtstrukturer, der bliver bestemmende for, hvordan vi definerer og forstår den verden vi lever i. Diskursanalysen dækker over mange forskellige tilgange, målet er at analysere, hvordan sproget tillægger verden mening og værdier. Netop derfor kan man ikke tale om at en diskurs er mere rigtig end en anden. Man kan sige at den diskurs der "vinder" eller får lov at dominere, får mest magt i f.eks. sociale ydelser, vil det påvirke hvordan samfundet forstår sociale ydelser.

I Norman Fairclougs kritiske diskursanalyse som beskrevet i kapitel 2, ses diskurser i en bred og samfundsmæssig optik, og analysen stiler mod at skabe forbindelser mellem sprog, ideologi og magt. Tilgangen indeholder en indbygget kritik af samfundets magtstrukturer (Ingemann et al., 2022. s. 132).

Pointen i denne afhandling er at anvende diskursanalysen i et samfundsmæssigt perspektiv, fordi interessen for at undersøge, om accelerationssamfundet og den stigende mistrivsel hos børn og unge, har indflydelse på frontlinjemedarbejderens socialfaglige vurderinger og deraf ændrede sprog, er drivkraften i denne afhandling. Der undersøges derfor hvordan er magten skjult og hvordan er viden camoufleret i spændet mellem disse 2 forskellige teorier på hhv. samfundsniveau og på individniveau.

3.2 Teori om accelerationssamfundet

Hartmut Rosa er en tysk sociolog og ifølge ham er det moderne samfund præget af en konstant acceleration på tre niveauer kaldet accelerationskredsløbet (figur 4) (Hartmut, 2014, s. 40)

Figur 4

1. Teknologisk acceleration:

Dette refererer til den hastige udvikling og udbredelse af nye accelerations processer i samfundet, som teknologier der inkluderer digitalisering, kommunikationsteknologier og transportmidler, der konstant forbedres og udbredes i et hurtigere tempo. Denne teknologiske udvikling gør det muligt for os at udføre flere opgaver hurtigere, blandt andet fordi hastigheden i udviklingen af internettet har bidraget med mere og hurtig viden, og dermed øger forventningerne til vores produktivitet og tilgængelighed. Den teknologiske hastighed ses bl.a. på det sociale område i form af at der er kommet større fokus på styring af processer både i forhold til at kontrollere den voksende økonomi, men også for at kvalificere at de indsatser der igangsættes virker.

2. Acceleration af social forandring:

Den teknologiske acceleration har påvirket forandringstempoet, fordi holdninger og værdier, mode og stil, sociale relationer og forpligtigelser, grupper, klasser eller miljøer, sociale sprog og praksisformer og vaner forandrer sig i et stadigt højere tempo i institutioner og normer. Familiestrukturer, arbejdsmiljøer, politiske systemer og kulturelle værdier ændrer sig hurtigere end nogensinde før, hvilket skaber en følelse af ustabilitet og usikkerhed. Denne acceleration kan føre til, at individer har sværere ved at opretholde en stabil identitet og meningsfulde relationer. Hartmut Rosa definerer det således: ” *Social acceleration er altså defineret ved en stadig hurtigere afvikling af pålideligheden af erfaringer og forventninger*

og ved en sammentrækning af de tidsrum, der kan siges at udgøre 'nuet'." (Hartmut, 2014, s. 24). Accelerationen af den sociale forandring kan påvirke nogle grupper af børn og deres mulighed for at indgå i fællesskaber i de arenaer de deltager i og derfor kommer i risiko for mistrivsel.

3. Acceleration af "livstempo":

De sociale aktører oplever i stigende grad at de er i tidsnød. Individer oplever en konstant følelse af tidspres og hast, hvor de forsøger at maksimere deres tid og få mere ud af deres dage. Dette kan resultere i stress, udbrændthed og en følelse af, at livet "løber fra én". Acceleration af (social)livets tempo defineres som en forøgelse af antallet af handlinger eller erfaringer pr. tidsenhed. Konsekvensen er ønsket om eller behovet for at gøre flere ting på mindre tid. Accelerationen kan bl.a. ses ved at flere rådgivere vælger nemme og hurtige løsninger i forhold til når udarbejder de børnefaglige undersøgelser.

Rosa argumenterer for, at disse tre former for acceleration hænger sammen og gensidigt forstærker hinanden i et accelerationskredsløb. Den teknologiske acceleration driver den sociale forandring og påvirker vores subjektive oplevelse af tid. Resultatet er, at individer føler en konstant jagt på at følge med, hvilket kan medføre fremmedgørelse, tab af autonomi og en følelse af meningsløshed. Anerkendelse bliver distribueret ud fra præstation, så hvor det tidligere var ens position der var fokus på, er fokus nu på præstation og ikke længere en livslang præstation, men nærmere en afhængighed af indsatsen fra dag til dag. (Hartmut, 2014, s. 69)

Hartmut Rosa hævder at den sociale acceleration er blevet en totalitær magt i samfundet som et abstrakt princip, som påtvinges alle, der lever under dens herredømme. En totalitær magt definerer han, som når:

- a) Den udøver pres på subjekters viljer og handlinger. F.eks. når KL og staten bestemmer at der skal anvendes et bestemt IT-system indenfor det sociale område.
- b) Den er uundgåelig, idet alle subjekter er påvirket af den. F.eks. bliver rådgiverne og deres skøn påvirket, da de skal følge en bestemt skabelon og derved risikerer at blive blind overfor nogle områder.
- c) Den er altgennemtrængende, idet dens indflydelse ikke indskrænker sig til enkelte områder i samfundslivet, men omfatter alle aspekter af det. F.eks. har det ikke kun indflydelse på rådgiverne at de bliver pålagt at bruge et bestemt IT-system, men også de familier, børn og unge som modtager undersøgelsen.
- d) Den er vanskelig eller nærmest umulig at kritisere eller bekæmpe (Hartmut, 2014, s. 71).

Til trods af de udfordringer, som accelerationssamfundet medfører, peger Rosa også på potentialet for positiv forandring. Han argumenterer for, at vi kan søge mod en form for "resonans", hvor vi genfinder dybere og mere meningsfulde forbindelser til verden, til andre mennesker og til os selv. Dette kan opnås ved at prioritere kvalitativ tid frem for kvantitativ effektivitet, og ved at skabe rum for refleksion, nærvær og bæredygtige sociale relationer, i relationen mellem subjektet og den social verden, objekt-verden, naturen, arbejdet osv. (Hartmut, 2014)

3.3 Teori om frontlinjemedarbejderen.

Michael Lipsky, en teoretiker inden for offentlig administration introducerede begrebet "street-level bureaucracy" i sin bog "Street-Level Bureaucracy: Dilemmas of the Individual in Public Services" (1980). Hans arbejde fokuserer på frontlinjemedarbejdere, som udfører offentlige politikker direkte over for borgerne, såsom politibetjente, lærere, socialarbejdere og sundhedsarbejdere. Lipsky argumenterer for, at disse medarbejdere har betydelig skønsmæssig myndighed i deres daglige opgaver, hvilket påvirker, hvordan offentlig politik faktisk implementeres samt de dilemmaer de står overfor i dagligdagen.

Nogle af de centrale elementer i Lipskys (2010) teori er: **Den skønsmæssig magt** hvor frontlinjemedarbejderne har en betydelig grad af handlefrihed og træffer mange beslutninger på eget initiativ, hvilket både påvirker, hvordan politikker og love implementeres i praksis og de familier der bliver påvirket af skønnet. F.eks. så er det den enkelte rådgiver der laver den faglige vurdering i de børnefaglige undersøgelser. **Dilemmaer og begrænsninger** hvor rådgiverne ofte står over for ressourcemangel, tidspres og konfliktende krav fra borgere og deres ledelse. Dette tvinger dem til at prioritere og nogle gange simplificerer opgaverne på måder, der kan afvige fra de formelle retningslinjer. **Implementering af politik**, Lipsky (2010) argumenterer for, at det er frontlinjemedarbejdernes daglige beslutninger og handlinger, der reelt former og bestemmer udfaldet af offentlige politikker. Deres skøn og handlinger kan både være i overensstemmelse med eller afvige fra den formelle politik. **Den menneskelig interaktion**, rådgiverne står i til dagligt er kompleks og præget af uforudsigelighed og personlige vurderinger.

Lipsky (2010) identificerede flere strategier ("coping strategies"), som frontlinjemedarbejdere bruger til at håndtere de udfordrende arbejdsforhold, de møder, såsom manglende ressourcer, højt tidspres og komplekse problemstillinger. Strategierne kan kategoriseres på følgende måde:

Rationering af ydelser:

- **Begrænsning af ydelser:** Begrænse den tid eller de ressourcer, der dedikeres til hver familie. For eksempel kan en rådgiver reducere den tid, der bruges på hver familie, for at kunne håndtere flere sager.
- **Håndtering af ventetider:** Bruge ventelister til at fordele ressourcerne over tid. Dette gør det muligt for medarbejderne at sprede arbejdsbyrden og håndtere den over tid.

Udvikling af rutiner og procedurer:

- **Standardisering:** Implementere faste rutiner til at håndtere repetitive opgaver, hvilket kan bidrage til at effektivisere arbejdsprocessen og reducere den tid, der bruges på hver familie.
- **Formalisering:** Oprette klare retningslinjer og procedurer, der kan følges for at reducere usikkerhed og variation i vurderinger og skønnet.

Prioritering og kategorisering af familierne:

- **Kategorisering:** Sortere familier i forskellige kategorier for at bestemme, hvilken type og hvor meget hjælp de skal have. For eksempel kan rådgiverne sammenligne hinandens

familier og bruge det, som augmentation for hvorfor netop deres familie skal have en indsats bevilliget.

- Filtrering: Vurdere og filtrere, hvilke familier der får adgang til bestemte tjenester baseret på kriterier som behov eller sandsynlighed for succes.

Brug af skøn og vurdering:

- Skønsmæssige beslutninger: Bruge personligt skøn til at tilpasse tjenester til individuelle familiers behov, hvilket kan variere fra at være mere fleksibel i fortolkningen af regler til at tage særlige hensyn til bestemte familier. Det kan være en familie, hvor man som rådgiver har en særlig relation.
- Situationsbestemt tilpasning: Justere tilgangen baseret på konteksten og kompleksiteten af situationen for at opnå det bedst mulige resultat.

Opretholdelse af professionel distance:

- Følelsesmæssig distance: Holde en professionel afstand til familierne for at beskytte sig selv mod følelsesmæssig påvirkning. For eksempel kan der være sager af særlig grov karakter, typisk sager om seksuel krænkelse eller vold, hvor rådgiver har brug for en guide, både for at sikre at lovgivning bliver overholdt, men også for at holde en følelsesmæssig distance.
- Rolleklarhed: Klargøre egne roller og ansvar for at undgå overinvolvering og potentielle konflikter med familierne.

Samarbejde med kolleger:

- Kolleger støtte: Samarbejde og støtte hinanden på arbejdspladsen for at håndtere stress og dele viden og erfaringer.
- Teamarbejde: Arbejde i teams for at dele arbejdsbyrden og udnytte hinandens styrker og specialiseringer.

Disse strategier hjælper frontlinjemedarbejdere med at balancere de ofte modstridende krav fra den organisation, de arbejder for, de forventninger og behov, der kommer fra borgerne, og deres egne professionelle standarder og etiske overbevisninger. Lipskys arbejde understreger vigtigheden af at forstå, hvordan politik bliver implementeret i praksis, da det ofte er disse frontlinjemedarbejdere, der former borgernes faktiske oplevelse af offentlige tjenester (Lipsky, 2010).

3.4 Begrebsafklaring

Socialrådgiver/frontlinjemedarbejder/fagprofessionelle/rådgiver er alle i denne afhandling betegnelsen for en uddannet socialrådgiver eller socialformidler der arbejder som myndighedsperson i en børn og unge afdeling i en kommune.

I den kritiske diskursanalyse anvendes nogle begreber, som der redegøres for her.

Nodalpunkt

Der kan være flere nodalpunkter, som er diskursens omdrejningspunkt, og det diskursen forsøger at meningsudfylde. Disse nodalpunkter udvælges ved en åben kodning, hvorved der identificeres centrale temaer som det enkelte nodalpunkt knytter sig til.

Ækvivalenskæder

En Ækvivalenskæde er en samling af ord og begreber som knyttes sammen med nodalpunktet. Afsender knytter mening til nodalpunktet og det ses hvad afsender ønsker at temaet eller nodalpunktets betydning skal tillægges. Når to nodalpunkter i en tekst sættes op imod hinanden kaldes det en differenskæde.

Differenskæde

En differenskæde viser hvor nodalpunkterne adskiller sig fra hinanden, og dermed bliver ækvivalenskæden medvirkende til at vise forskelle på nodalpunkterne.

Antagonisme

Antagonisme er en moddiskurs der står i modsætning til hinanden i forhold til, hvordan de meningsudfylder et bestemt begreb, fænomen eller hændelse. Hvis der identificeres antagonister, er det et udtryk for at der er flere forskellige diskurser til stede.

Flydende betegnere

Flydende betegnere er ord, som ikke i sig selv har nogen entydig mening, men hvor alle er enige om værdien. Det er ord der altid på det givne tidspunkt kan associeres med noget positivt eller negativt, og kan derfor bruges til at svække eller styrke enkelte diskurser. (Ingemann et al., 2022. s. 131-141).

Kapitel 4: Analyse af det empiriske materiale

I dette afsnit analyseres den empiri, som er beskrevet tidligere, hvor analysen afdækker det kvalitative ”hvad der bliver skrevet” og ”hvorfor det bliver skrevet”.

I fortolkningen af empirien anvendes som tidligere beskrevet den kritiske diskursanalyse, de teorier der er beskrevet i kapitel 3 samt anden relevant forskning og litteratur for at belyse problemformuleringen.

I første del af analysen tages der udgangspunkt i alle 50 undersøgelser. Det er en søgning på bestemte ord, der er anvendt samt en analyse der har det formål at få en mere nuanceret forståelse af, hvad den enkelte rådgiver har inddraget i undersøgelsen, for at understøtte den endelige faglige vurdering.

Den anden og sidste del af analysen går helt i dybden i 3 udvalgte undersøgelser, for at undersøge sproget for indhold og mening.

4.1 Analyse af alle undersøgelserne samlet

I denne første analyse vil der være fokus på alle 50 børnefaglige undersøgelser. Der er lavet en kodning af bestemte ord samt en gennemgang, hvor der er fokus på strukturen, valg af inddraget informationer, brug af bestemte metoder og hvem der er inddraget i undersøgelsen, som beskrevet i kapitel 2.

Årstal	"Forskning"	"mistrivsel/ trivsel"	"diagnose"	"risiko"	"behov"	"støtte"	"jeg"	"det vides/ det vurderes"
2013	0	1	2	2	17	12	0	3
2014	0	1	0	0	4	15	1	4
2015	0	3	0	1	14	6	0	12
2016	0	2	1	0	11	9	1	5
2017	0	6	9	2	9	7	1	11
2018	2	9	7	3	15	8	0	11
2019	0	3	3	2	3	10	0	11
2020	0	6	0	5	11	6	0	6
2021	1	6	4	11	20	28	0	15
2022	3	2	2	4	8	11	0	12
2023	1	2	2	6	2	11	0	11
I alt	7	42	30	36	114	123	3	101

Som det fremgår af skemaet (figur 3), viser den første kolonne årstallene fra de udvalgte børnefaglige undersøgelser. Den første række viser de udvalgte ord til brug i analysen jf. metodeafsnittet.

I den kritiske diskursanalyse del, der omhandler teksten/ord, er de udvalgte ord nodalpunkter, som der kan tillægges en betydning eller en mening. Valget af ord er beskrevet tidligere.

Ordene "mistrivsel/trivsel og diagnose" fremskriver et tema som kommer fra "psykologisation" på dansk "psykologisering", hvilket betyder at sociale kategorier reduceres til psykologiske faktorer som mental sundhed eller selvudvikling (Katznelson, Görlich & Pless, 2022). Ordene anvendes i de 50 undersøgelser hhv. 42 og 30 gange. Det er ord, der i forbindelse med accelerationen i vores samfund bliver anvendt ofte, og "det siver" ind i hverdagslige praksisser hos alle. Der fremkommer ikke et mønster eller et tegn på, at socialrådgiveren har inkorporeret ordet i sit ordforråd for alvor. Trivsel har altid være et begreb, som anvendes i det socialfaglige skøn, i forbindelse med rådgivers undersøgelse, hvorimod mistrivsel er kommet til senere. Der kan i tabellen være en meget lille indikation af at ordene anvendes lidt mere 2017 og 2018, hvilket ikke viser et mønster, da brugen af ordene falder i 2022 og 2023.

Når der kigges på undersøgelserne samlet, er en af de første ting der lægges mærke til, at omfanget af antal sider pr. undersøgelse er meget forskelligt. Der er undersøgelser der fylder 6 sider og op til 29 sider, hvilket er en stor forskel. Der ses ikke en sammenhæng mellem størrelsen på undersøgelsens sidetal, i forhold til hvor meget tekst, der er hentet direkte fra udtalelser eller rapporter f.eks. fra psykiatrisk center. Der er heller ikke en sammenhæng mellem hvor mange fagpersoner, familier m.m. der er inddraget, eller om der er brugt en bestemt metode, i forhold til hvor lang undersøgelsen er. En hypotese kunne være, at det er individuelt fra rådgiver til rådgiver, hvor meget de vælger at skrive ind i undersøgelsen.

Rådgivernes navne er anonymiseret, så det er ikke muligt at be- eller afkræfte hypotesen, men ifølge Lipsky udvikler den enkelte rådgiver mestringsstrategier, som faste rutiner og standardisering, for at effektivisere deres arbejdsprocesser, hvilket kunne forklare forskellene (Lipsky, 2010). Årsagerne til effektiviseringen kan bl.a. være travlhed, der kan ligge flere undersøgelser, der skal færdiggøres indenfor fristen, og der kan være et pres fra familien, der ønsker hjælp og afventer at undersøgelsen skal være færdig.

Tidligere undersøgelser viser, at der kan være store forskelle på socialrådgivernes holdning til bekymringsniveauet for barnet, og deres evne til at udpege udsatte børn, hvilket også kan påvirke, både hvilken information de indsamler til at udarbejde undersøgelsen, men også hvor dybdegående deres undersøgelse bliver (Møller & Larsen, 2011; Ejrnæs, 2004).

Det er meget forskelligt, hvorvidt der er valgt at udfylde hele skemaet, eller om der er valgt at fokusere på enkelte områder. Rent lovgivningsmæssigt skal der anlægges en helhedsbetragtning, hvor alle områder belyses, medmindre der er områder, der ikke er relevante. Nogle rådgivere vælger at kopiere samme tekst i forskellige felter for at opfylde de lovgivningsmæssige krav eller for at systemtilfredsstille, hvilket gør læsbarheden vanskelig. Tjeklisteadfærden, hvor rådgiverne føler sig nødsaget til at udfylde alle felter og følge den ICS-skabelon, systemet er bygget op omkring, øger risikoen for at rådgiver bliver blind for andre relevante punkter, der ikke fremgår af overskrifterne i skabelonen (Møller, Hermansen & Møller, 2021).

Ordene ”risiko, behov og støtte” fremskriver et tema om professionel omsorg for barnet og familien. Ordet ”risiko” har ikke vundet indpas i rådgivers ordforråd, selvom det også er et ord, der blandt andet blev indført i forbindelse med ændringerne af skabelonerne i 2017 i DUBU-systemet. Der ses en øgning af brugen af ordet i årene 2021 og 2023. I stedet bliver ordene ”behov” og ”støtte” anvendt mest med hhv. 114 og 123 gange. Disse begreber er en del af socialrådgiverens faglige professionelle skøn, netop at have fokus på dette, og derfor er det de ord der anvendes mest, på tværs af de 50 undersøgelser.

Ud af de valgte undersøgelser ses der ikke en systematik i de metoder, der er valgt af rådgiver. Der er nogle undersøgelser, hvor det er tydeligt at samtalerne, der foregår i forbindelse med undersøgelsen, er foregået med inspiration fra ICS, fordi der er opdelt i de emner ICS består af. Det kan ses, da hele eller dele af samtalereferatet er sat direkte ind i undersøgelsen, hvor rådgiverne selv har lavet overskrifter inde i undersøgelsen, formentlig for at strukturere sit arbejde. Der er ikke lovgivningsmæssige krav til bestemte metoder, der skal anvendes, alligevel er der i mange

kommuner en forventning om at rådgiverne bruger den skabelon der er i DUBU, hvilket gør at de bliver nødt til at forholde sig konkret til de emner, der er i skabelonen for at tilfredsstille systemet.

Der er undersøgelser, hvor der er kopieret udtalelser direkte ind i undersøgelsen, typisk fra psykiatrien, hvor det dermed ikke længere er socialfaglige udtryk, der anvendes, men lægelige udtryk. Det er heller ikke længere rådgiverens egne observationer og samtaler, men psykiaterens udtalelser, der bliver afgørende for, hvad der vurderes og hvilken indsats der peges på efterfølgende. Der kan være flere årsager til at rådgiverne vælger at bruge direkte tekst fra udtalelserne. Det kan være et spørgsmål om at effektivisere deres tid, så i stedet for at lave et referat af udtalelsen sætter de den direkte ind. Det kan være at de vurderer at en psykiaters ord vejer tungere end deres egne ord, da den lægelige profession har positioneret sig bedre i samfundet, i forhold til troværdighed. (Ejrnæs & Svendsen, 2021). Denne formalisering kan i forbindelse med accelerationskredsløbet tage afsæt i den teknologiske forandring, der har medført at viden hurtigt og effektivt kan indhentes digitalt, og som tidligere beskrevet er indført i kommunerne (Rosa, 2014)

Ordene ”forskning, jeg, det vides/det vurderes” fremskriver et tema hvor der kan være tvivl om hvem afsenderen af teksten er. Der kan være flere årsager til at en rådgiver at distancere sig fra undersøgelsen. Det kan bl.a. være et spørgsmål om usikkerhed fra rådgivers side, det kan være at rådgiver er uenig i vurderingen og dermed ikke vil sætte dem selv i spil og det kan være der er tale om en familie hvor samarbejdet er svært og rådgiver ønsker ikke at stå med ansvaret for selv at have vurderet i undersøgelsen. Det er kun 3 gange, der anvendes ordet ”jeg”. Til gengæld ses et helt tydeligt mønster at rådgiver anvender ”det vides/det vurderes” og dermed i teksten fremstår objektivt.

Der er forskel på hvem der bliver inddraget i undersøgelserne, der er 10 ud af de 50 undersøgelser, hvor barnet/den unge ikke er inddraget, hvilket svarer til 5 %. I 6 ud af de 10 er der angivet en årsag til, hvorfor barnet/den unge ikke er inddraget. En undersøgelse fra Ankestyrelsen i 2020, baseret på gennemgang af 750 sager viser at i 95 % af sagerne, baseret på 438 sager, hvor der er truffet afgørelse om en børnefaglig undersøgelse, bliver der afholdt samtale med barnet/den unge. Undersøgelsen viser også at forud for en afgørelse om en konkret indsats, bliver barnet kun inddraget i 55 % af sagerne, baseret på 717 sager (Ankestyrelsen, 2020).

Forskningsbaseret viden bliver brugt i undersøgelserne og ordet ”forskning” anvendes i 2018, 2021, 2022 og 2023, og er ikke brugt i undersøgelserne fra 2013 frem til 2017, i alt bruges ordet 7 gange. Med barnets reform i 2011 blev der oprettet en hjemmeside ”videnportalen.dk”, hvor socialstyrelsen, samler relevant viden til brug i den sociale praksis. Tankerne bagved at anvende forskningsbaseret viden er bl.a. at bruge viden til at give familierne det der virker, fremfor at afprøve indsatser der ikke har en effekt både fra et økonomisk syn og for familierne. Undersøgelser viser dog, at brugen af videns portalen ikke er en del af rådgivernes rutiner, hvilket understøttes af denne mini undersøgelse (Møller, Hermannsen & Møller, 2021). I den diskursive praksis og den sociale praksis kan rådgivers mestringsstrategier blandt andet i forbindelse med valg af ord tage afsæt i en nødvendig udvikling af rutiner og procedurer, ved at implementere faste rutiner, f.eks. som at anvende viden fra videns portaler, hvilket kan bidrage med at effektivisere arbejdsprocessen og reducere tiden der bruges på den enkelte familie (Lipsky, 2010)

Den enkelte rådgiver der udarbejder undersøgelsen er den person der har magten til at afgøre hvilke informationer der skal inkluderes i undersøgelsen. Rådgiveren skal dermed også skønne hvad der er normalt og på hvilke områder familien udskiller sig fra "normalen". Informationerne i undersøgelsen og den faglige vurdering af hvilken indsats der skal tilbydes familien, er afgørende for den hjælp de modtager efterfølgende, da det ofte er den, der tages udgangspunkt i når der skal laves mål til indsatsen. Der er flere dilemmaer, der kan opstå, hvor rådgiverens dømmekraft bliver central både i overleveringen af familien til andre fagprofessionelle, men også i mødet med familien hvor rådgiver både er den person der skal hjælpe familien, samtidig med at have ansvaret for at kontrollere familien (Møller, Hermannsen & Møller, 2021; Hougaard & Højbjerg, 2015).

Ud af denne mini analyse af bestemte ord, er der alligevel noget der indikerer en forandring i sproget i de børnefaglige undersøgelser. Kigges der kun på farverne i skemaet, som er markeret i de felter, hvor tallet er over 5, fylder "forskning", "mistrivsel/trivsel", "risiko", "det vides/det vurderes", visuelt mere efter 2018.

4.2 Tekstanalyse

De følgende 3 afsnit indeholder tekstanalyser af tre børnefaglige undersøgelser (bilag 4).

4.2.1 Tekst analyse - Patrick 16 år.

Alle ord og sætninger der i denne analyse står i citationstegn "... " uden en reference, refererer direkte til den udvalgte tekst i den børnefaglige undersøgelse, der omhandler Patrick 16 år.

I teksten er der 2 nodalpunkter, som har en særlig vægt gennem rådgivers analyse og faglige vurdering, det er ordene "*mistrivsel*" og "*behov*". Denne diskurs giver et ensidigt billede af Patrick som en dreng, der ikke har nogle ressourcer og som "*hele sit liv har forsøgt at passe ind i det normale*". Mistrivsel defineres af Børns Vilkår jf. afsnit 2.3.3. når negative følelser gør det svært ved at deltage i almindelige aktiviteter.

Ordet behov ifølge ordbog over det danske sprog: "*et grundlæggende krav, især af fysiologisk, psykisk eller praktisk art, som skal opfyldes for at undgå en utilfredsstillende eller ødelæggende mangeltilstand*" (Ordnet, 2024). Rådgiver får derved meget hurtigt givet et billede af en dreng, som ikke besidder nogle ressourcer og har derfor brug for en indgribende indsats.

I forlængelse af nodalpunkterne mistrivsel og behov, kan der i teksten findes ækvivalens- og differensskæder, som knytter sig til disse ord. Italesættelsen af mistrivsel skrives frem i sætningen som: "*han fremstår både stresset og overbelastet*". Selvom der kunne være en del af Patrick, som ønsker at medvirke til en forandring, så er det mistrivsel og de udækkede behov, der italesættes i teksten, som her: "*han forekommer som en meget skrøbelig ung mand, som på den ene side har rigtig mange ting at byde på, og på den anden side har rigtig svært ved at komme ud med det*".

Dette kommer til at stå i et antagonistisk forhold til hinanden, fordi rådgiver fastholder den ensidige beskrivelse af Patricks mistrivsel. Undersøges behov knytter der sig en lang række forslag til, hvordan der skal rettes op på Patricks mistrivsel: "*behov for mere frisk luft, mere motion,*

vitamintilskud og et stabilt søvnmønster”, ”behov for at opnå en bedre egen hygiejne og selv tage initiativ til dette” og ”behov for at få trænet sine mangelfulde sociale kompetencer”.

Der er en ækvivalenskæde af sætninger, der skaber en tydelig forståelse for, at Patrick ikke besidder ressourcer eller kan bidrage med noget, men derimod skal reddes før det går galt. Rådgiver skriver blandt andet: *” Uden relevant støtte er der fare for at Patrick bliver yderligere isoleret og stagnere i sin udvikling ”*

På denne måde fremkommer der en diskursiv praksis, som er fremtrædende hos den pågældende rådgiver. Der forekommer en bedømmelse af hvad der er godt, og hvad der ikke er godt, som kan identificeres i følgende sætninger: *”Patrick fremstår i dialog med professionelle meget talende, urealistisk, fabulerende og fortæller historier, som ofte ikke har hold i virkeligheden”.* Her bliver det at være fabulerende og fortælle historier noget negativt, hvilket fastholder Patrick i positionen af at være en dreng, som ingen ressourcer har. Ifølge Lipsky (2010) kan det social faglige skøn og vurderinger blive et personligt skøn for at kunne tilpasse ydelser til individuelle families behov.

Begrebet flydende betegner er ikke klart defineret, men sat sammen med nodalpunktet mistrivsel, bliver sætningen *”de rammer som Patrick lever under, påvirker i høj grad hans mulighed for udvikling”*, det er en gratis sætning, men når den bliver forbundet med mistrivsel, ses et billede af en ung mand på 16 år, der er fortabt. Det andet nodalpunkt behov, bliver med følgende sætning: *”det er således nødvendigt at udskifte de rammer, som han befinder sig i”*, gjort mere spiselige for modtageren, som er forældrene og Patrick selv, det bliver fremstillet som at nogen eller noget skal redde Patrick.

Det leder opmærksomheden hen på de antagonist, der er at finde i teksten, som fx *”de mange aktører”* og *”forældrene”* og *”man”* hvor sidstnævnte, som er rådgiver, står i opposition til forældre og Patrick, men er i et fællesskab med de mange aktører, her eksemplificeret ved følgende sætning: *”det er essentielt, at personalet..... har indsigt i og forståelse for unge med diagnoser”.* På den måde bliver det de fagprofessionelle, der er i opposition til familien, som ikke kan hjælpe deres søn som forventet, og derfor stemmer dette overens med tekstens nodalpunkter om mistrivsel og behov, som tidligere nævnt, så forældrene bliver implicit et modbillede til nodalpunkterne.

I teksten beskrives de udækkede behov som: *” De rammer som Patrick lever under, påvirker i høj grad hans mulighed for udvikling”.* Kommunikationsformen i teksten, hvor afsender er rådgiver og modtager er forældre og Patrick, medvirker til at få en forståelse af, at der er uoverensstemmelser mellem Patricks behov og forældrenes strategier. Derfor kommunikerer det ret tydeligt, at Patrick har behov for behandling og støtte *”der ligger ud over, hvad man kan imødekomme i et almindeligt hjem”.*

Socialrådgiver prioriterer dermed at det er magtpåliggende at fastholde Patricks mistrivsel og behov for behandling, ved at konkludere at: *”det vurderes, at Patrick har behov for intensiv døgnbehandling med udgangspunkt i en diagnose pædagogik”.*

I den diskursive praksis indgår begreber som tekstkonsumption og tekstproduktion, hvor der her er tale om en børnefaglig undersøgelse, som er udfærdiget af en rådgiver, som qua myndighedsrollen skal der produceres en tekst, som i det her tilfælde er til forældrene til Patrick og Patrick selv.

I den socialfaglige praksis taler Michael Lipsky om frontlinjemedarbejderen, som spiller en afgørende rolle for, hvordan reformer og politik udformes i praksis, hvilken service der leveres til hvem og sidst men ikke mindst hvordan implementeringen forgår og ender (Lipsky, 2010)

De komplekse problemstillinger omkring Patrick, bliver frontlinjemedarbejderens felt, som ikke er detail reguleret, men baseres på meget forskellig viden, og er ikke en entydig sandhed i forhold til teorier, metoder og prioriteringer. Rådgiveren arbejder ud fra begrænsede ressourcer, men i det her tilfælde, kan der i teksten identificeres en diskursiv praksis, hvor rådgiver selv kan eller vil beslutte at Patrick skal i døgnbehandling. Der er ikke tegn på eller andet i teksten, der indikerer at frontlinjemedarbejderen undersøger, om der kunne være en anden vinkel at anskue problemstillingerne omkring Patrick.

Michael Lipskys (2010) teori om diskretion/skønsudøvelse, som omhandler kompetencer til at kunne træffe afgørelser og beslutninger vedrørende borgere, i det her tilfælde Patrick. Alle de informationer i form af børnesamtaler, samtaler med forældre, udtalelser fra skoler, PPR m.m. skal alt sammen bruges for at træffe den bedste afgørelse. Denne rådgiver trækker måske på en erfaring fra tidligere, og på en diskurs om, at det er systemet der skal tage over, fordi forældrene ikke kan. I diskretion og skønsudøvelsen indgår rådgivers kompetencer til at træffe afgørelser og beslutninger vedrørende Patrick. En særlig faglighed kan identificeres i denne undersøgelse, som en del af en diskursiv praksis, hvor rådgiver i sin tekst gør det tydeligt, at forældrene ikke kan varetage opgaven i forhold til Patrick, hvilket kan understøtte at der er en social diskurs om at der er nogle forældre, som ikke kan varetage opgaven som forældre.

Forbindelserne mellem det sprog der anvendes i teksten og den sociale praksis, udmøntes i den diskursive praksis rolle i opretholdelsen af den sociale orden og i social forandring, er den forståelse rådgiver har, peger på, at det er de professionelles opgave at yde den rette hjælp, da Patrick: *"uden relevant støtte er der fare for at Patrick bliver yderligere socialt isoleret.... hvilket bevirker at han ikke får tilstrækkelig uddannelse til på sigt at opnå selvforsørgelses grundlag..."*

Frontlinjemedarbejderen skal i den diskursive praksis afgøre hvad Patrick og forældre får af støtte, og hvorfor det lige er den støtte i form af døgnbehandling. I den forbindelse foregår der en prioritering hos rådgiver i den diskursive praksis, hvor der er fokus på mangler. I den sociale praksis er der en lovgivning der skal overholdes og i dette tilfælde er fokus på at Patrick ikke skal udsættes yderligere for mistrivsel, hvilket på sigt vil medføre, at han ikke kan forsøge sig selv. På denne måde bliver rådgivers metode i arbejdet at anvende ord, der understøtter rådgivers socialfaglige skøn om en familie der har alvorligt brug for hjælp. Den myndighedsrolle som rådgiver befinder sig i, er en autoritet, og de beskrivelser der er i undersøgelsen, er en særlig tilgang til familien, hvor familien derved får en oplevelse af udmøntningen af politikken i dette tilfælde.

Undersøgelsen kan ses i et perspektiv og en forståelse for, hvad der sker i disse processer relaterende til acceleration, tempo og pres. Hartmut Rosa (2014) peger på at forskellige

accelerationsprocesser har ført til, at mennesker i stigende grad oplever, at tempoet, i deres liv øges, og at dette fører til en fremmedgørelse i den enkelte, i forhold til sig selv og sine omgivelser, og i dette tilfælde kan frontlinjemedarbejderen i denne case, subjektivt opleve at være under et stigende tidspres og koble sig på det, som Rosa kalder ”forøgelse af antallet af handlinger eller erfaringer pr. tidsenhed” (Rosa, 2014 s. 14). Denne udvikling kan ifølge accelerationsteorien forstås ud fra henholdsvis en subjektiv og en objektiv logik. Så overført til frontlinjemedarbejderens oplevelse af at føle et pres på tiden og performance kontra den faktiske tid og det objektive tidsforbrug. Ved hurtigt at træffe en afgørelse om døgnbehandling og vægtningen af ordvalget som understøtter mangelsynet, bliver den sociale praksis ligeledes under indflydelse af elementerne fra accelerationsteorien (Rosa, 2014).

Lipsky (1980) beskriver mestrings strategier hvor én af dem er at have kontrol over klienten og dermed kontrol over indhold, timing og hastighed af klientinteraktionen, som her understøtter perspektivet om accelerationen i den sociale praksis.

4.2.2 Tekst analyse - Lisa 12 år

Alle ord og sætninger der i denne analyse står i citationstegn ”...” uden en reference, refererer direkte til den udvalgte tekst i den børnefaglige undersøgelse, der omhandler Lisa 12 år.

I denne tekst er der brugt overskrifter i den faglige analyse, da afsender derved opnår at modtager hurtigt kan få et overblik over hvad teksten omhandler: ”sundhedsforhold, skoleforhold, fritidsforhold, udvikling og adfærd, familieforhold”.

Nodalpunkter i teksten er ”*svære skoleforhold*” og ”*sundhed og trivsel*” og de står i et antagonistisk forhold til hinanden, fordi Lisa har svære skoleforhold og oplever mistrivsel i skolen på grund af sociale vanskeligheder: ”*Lisa har det svært socialt og er ked af at gå i skolen*” men på den anden side beskrives: ”*Lisa er lille af natur og figur, men er ellers sund og rask*”. Disse to nodalpunkter står i kontrast, da hendes sundhed ikke afspejler hendes trivsel i skolen. Hendes sundhed og trivsel er ækvivalente i teksten og indikerer, at hun ikke har nogen fysiske sundhedsproblemer. Hvorimod det skaber en differenskæde mellem hendes skoleforhold og hendes trivsel, idet hendes skoleforhold har en negativ indvirkning på hendes trivsel.

”Venner med udfordringer” og ”stabilt fællesskab” er nodalpunkter der står i et antagonistisk forhold til hinanden: ”*Mor er bekymret for, om Lisas veninder har en god indflydelse på hende, da nogle af dem har udfordringer, bl.a. med selvskade.*” Samtidig har Lisa i høj grad behov for at være en del af et fællesskab med stabile relationer ... hvor hun kan være sig selv.” Disse to nodalpunkter står i modsætning til hinanden, da Lisas venner med udfordringer ikke repræsenterer det stabile fællesskab, hun har brug for. Dette skaber en ækvivalenskæde mellem hendes venner og udfordringerne, hvilket bekymrer hendes mor.

Et antagonistisk forhold afspejler nogle af de interne og eksterne konflikter, som rådgiver giver udtryk for, at Lisa står over for, og afspejler differenskæden i teksten, en intern konflikt hos Lisa, mellem hendes tilbageholdenhed og hendes behov for at udtrykke sig frit. ”*Lisas adfærd kan tolkes ud fra, at hun har lært at holde tingene inde*” men samtidig: ”*Det er oplevelsen, at Lisa har et stort behov for at kunne tale frit, og at der lyttes til det hun siger*” bliver repræsenteret som en intern

konflikt hos Lisa. Ækvivalens- og differenskæder hjælper med at belyse forskellige aspekter af Lisas liv og de interne konflikter, hun står over, som rådgiver ser det.

Tekstens flydende betegnere er de elementer, der ikke har en fast eller entydig betydning, men som kan fortolkes forskelligt af modtager, som er forældrene. I denne tekst kan følgende være flydende betegnere:

”Lisa har fravær, fordi hun ikke vil i skole og ikke trives derovre”. Hvad der opfattes som trivsel i skolen kan variere fra person til person. For nogle kan det være at have et stort netværk af venner, mens det for andre kan være at have gode resultater i skolen. I teksten nævnes det, at *”Lisa har det svært socialt... i skolen”* og har dage med fravær, hvilket indikerer, at hendes trivsel i skolen er lav.

”Mor er bekymret for, om Lisas veninder har en god indflydelse på hende ”, hvad der opfattes som en god ven kan variere. Nogle kan anse en god ven som en, der er støttende og positiv, mens andre måske prioriterer langvarige relationer. Lisa har veninder, hvoraf nogle har udfordringer, herunder selvskade. Det kan opfattes forskelligt afhængigt af Lisas og familiens synspunkt.

Nogle kan anse et tæt forhold til søskende som positivt, mens andre kan finde det stressende. I teksten beskrives det: *”Lisa har det godt med sin familie, særligt med sin storebror”* Hvad der opfattes som entydigt rigtigt og godt, og hvad der opfattes som forkert og dårligt, afhænger af modtagerens perspektiv, værdier og erfaringer. Det kan være en subjektiv vurdering baseret på individuelle holdninger og normer.

De eneste pronominer (stedord), der bliver brugt i teksten er under afsnittet skoleforhold, hvor rådgiver skriver i vi form:

” Vi ved fra forskning, at unge har behov for at være en del af et socialt fællesskab eller have tilknytning til andre jævnaldrende. Da skolen fylder meget af hverdagen i den unges liv, er det vigtigt også at være en del af den arena, hvor man bruger mest tid udover i hjemmet. At stå alene eller ikke være en del af et fællesskab kan have indflydelse på trivsel og indlæring i skolen. Det kan desuden føre til begrænset selvtilid ift. skolearbejde og at markere sig i undervisningen, hvis der ikke er en grundlæggende tillid og tryk hos hhv. klassekammerater og lærere.”

Her er ”vi” med stor sandsynlighed en fagtekst der er kopieret ind, som dokumentation for at understøtte Lisas mistrivsel.

De sproglige mønstre i teksten kan udtrykke magt på flere måder. I følgende eksempel: *”På baggrund af ovenstående vurderes der at være behov for at tilbyde Lisa og familien støtte efter Servicelovens bestemmelser”* anvendes et autoritativt sprog som bliver brugt til at etablere magt og kontrol. *” Det vurderes, at Lisa har behov for at tale med nogen uden for familien omkring de ting, hun har været udsat for, samt de ting hun aktuelt gennemgår ift. skole, socialt og følelsesmæssigt, da dette har indflydelse på hendes dagligdag og generelle udvikling og trivsel”* er en passage, hvor der gives en vurdering af Lisas situation og behov samt anbefalinger om, hvad der bør gøres for at støtte hende. Sproget er autoritativt og styrker følelsen af, at afsenderes har magt til at definere Lisas situation og behov og dermed også magt til at foreslå løsninger.

Lisas stemme bliver beskrevet på følgende måde fra en børnesamtale: ” *Lisa er meget åben, refleksiv og vil gerne fortælle om sig selv - både positive og negative ting*”. Men hendes perspektiver og følelser synes ikke at komme til udtryk i teksten, da rådgiver skriver: ” *Det er oplevelsen, at Lisa har et stort behov for at kunne tale frit, og at der lyttes til det hun siger. Lisa er kreativ og tegner. Hun tegner bl.a. tegninger, der udtrykker hvordan hun har det, hvilket kan betegnes som en nonverbal måde for hende at få luft på*”. Således kan det udtrykke en form for magtforhold hvor Lisas stemme undertrykkes til fordel for rådgivers. Magtforholdet mellem rådgiver og familien/Lisa træder også frem her: ” *Centeret vurderer ligeledes, at forældrene skal tilbydes støtte og vejledning omkring Lisas trivsel og udvikling, og hvordan de kan støtte hende bedst muligt.*”

Den diskursive praksis i denne tekst er en konstruktion hvor rådgiver på baggrund af mange samtaler og diverse udtalelser skal levere en børnefaglig undersøgelse af Lisas udfordringer, og hvor tekstproduktionen skal konsumeres af familien. Ifølge Lipsky (1980) så er det den pågældende rådgivers fortælling om, hvad problemet er og hvad problemet skal løses med.

Der er flere steder i teksten, hvor rådgiver beskriver Lisa med et ressourceblik: ” *Lisa virker som en pige, der kan hvile i sig selv og i sit eget selskab. Hun opleves meget fattet omkring sine interesser og venskaber. Lisa har flere interesser, hun går op i.*”

I den diskursive praksis konstruerer rådgiver en virkelighed, hvor Lisa tilhører de udsatte børn og unge, hvor forældrene ikke ved hvordan de skal håndtere Lisas følelser, og derfor skal tilbydes hjælp og støtte. Rådgivers mestrings strategi fremstår i form af et distancerende sprogbrug, fordi der anvendes viden der inddrages og anerkendes, for at understøtte rådgivers skønsudøvelse. Her møder borgeren systemet, den sociale diskurs i form af en særlig viden, som er hentet fra forskning. Dette legitimerer en diskursiv praksis, fordi der i den sociale diskurs, er fokus på at optimere, forbedre udmøntningen af den politik der leveres (Lipsky, 1980).

Med Hartmut Rosas (2014) accelerationsteori herunder de hastige ændringer i sociale strukturer, institutioner og normer, hvilket påvirker arbejdsmiljøet for rådgivere, fordi de politiske systemer ligeledes ændrer sig hurtigere end nogensinde før. Dette skaber en følelse af ustabilitet og usikkerhed, som påvirker rådgiverens subjektive skøn, hvilket kan betyde at rådgiver har sværere ved at opretholde den professions faglige identitet og meningsfulde relation til i det her tilfælde Lisa og familien, og derfor inddrages forskningen som det fælles tredje, i stedet for rådgivers egen faglighed. Den institutionelle acceleration i form af målings- og styringsprocesser, som tidligere beskrevet i den øgede digitalisering af socialområdet, og det øgede fokus på unges fravær herunder indførelse af fraværsunderretninger til de sociale myndigheder (Børne- og undervisningsministeriet, 2023).

Lisas oplevelser i hendes tidlige barndom, bliver ikke inddraget som væsentligt i den diskursive praksis, da det bliver nævnt på denne måde: ” *Lisa har været ude for flere oplevelser, der antages at have påvirket hende*”. Dette fylder ikke meget i den faglige vurdering, hvilket er et valg rådgiver har taget i sit faglige skøn. Lipskys (2010) teori taler om at skønsudøvelsen gør implementeringen svær at styre, og i denne undersøgelse er rådgivers praksis især påvirket af skolefraværet. Derved

bliver skønsudøvelsen og dermed styringen af frontlinjen til et centralt politisk fokus, hvorved Lisas øvrige problematikker ikke inddrages eller er fravalgt. Lipsky nævner blandt andet i forbindelse med stramningen af de organisatoriske rammer at det er en naturlig del, at der opstår en begrænsning af metodefrihed. Hvilket også kan identificeres i Hartmut Rosas (2014) teori om den hastige udvikling og udbredelse af nye teknologier, der gør det muligt for os at udføre flere opgaver hurtigere, men den øger også forventningerne til vores produktivitet og tilgængelighed, i denne sammenhæng inddragelsen af viden fra forskningen.

4.2.3 Tekst analyse - Line 15 år

Alle ord og sætninger der i denne analyse står i citationstegn "...” uden en reference, refererer direkte til den udvalgte tekst i den børnefaglige undersøgelse, der omhandler Line 15 år.

Samarbejde mellem rådgiver og Line samt hendes forældre, indikerer en åben og konstruktiv dialog mellem parterne, hvilket er afgørende for at forstå Lines situation og behov: ” *Både Line og forældre har været åbne omkring deres livssituation og der har ikke været spørgsmål der ikke er blevet besvaret under samtalerne*”.

Der er flere centrale nodalpunkter i denne tekst, som er udformet som temaer. Et af de første ord er ”beskyttelsesfaktorer” hos Line, som fremhæver positive elementer i Lines liv ” *Lines relation med hendes mor forstås som en familiær beskyttelsesfaktor hos Line*”, hendes engagement i fritidsaktiviteter ” *hun har gode relationer både i og udenfor skolen og hun er engageret i fritidsinteresser*”, ” *Disse fritidsaktiviteter og nære relationer ses også som en beskyttelsesfaktor for Line*” Disse faktorer bidrager til et positivt selvværd og kan fungere som beskyttelse mod de negative virkninger af hendes angstlidelse.

Risikofaktorer defineres i teksten som ” *Risikofaktorer forstås som faktorer i og omkring Line, der på sigt kan risikere at skabe fejludvikling hos Line*” og videre ” *Risikofaktorer kan benyttes til at være guidende*”. Der refereres til forskning, som viser hvad angst kommer fra, både biologisk, psykologisk, miljømæssigt, kemisk og sundhedsmæssige årsager ” *Nogle mennesker kan have en genetisk disposition for angst*”, ” *Tidligere traumatiske oplevelser*”, ” *Stress, belastninger i livet*”, ” *Ændringer i hjernens kemiske balance*” og ” *Nogle medicinske tilstande og sygdomme kan forårsage angstsymptomer*”.

Teksten forklarer her, hvordan belastninger og manglende støtte under opvæksten kan øge risikoen for angst ” *Vold, psykisk sygdom i familien, misbrug eller overgreb kan også have en betydning*” kan være en reference til at Lines far og mor, der begge har angst og ” *Angst er i en vis grad arvelig, men de vigtigste årsager er psykologiske og sociale forhold under opvæksten og senere i livet*”.

Samlet set bliver risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer sat i et antagonistisk forhold til hinanden. Beskyttelsesfaktorer som gode relationer og engagerende fritidsinteresser står i kontrast til risikofaktorer, som angst og potentielle udlødere af angst som pres og stress. Disse faktorer repræsenterer henholdsvis ressourcer, der støtter Lines trivsel, og udfordringer, der påvirker hendes angstlidelse. Ordet beskyttelsesfaktorer omhandler de positive elementer i Lines liv og risikofaktorer knytter sig til en forståelse af de potentielle udfordringer, som Line står overfor. Samarbejdet mellem rådgiver, Line og hendes forældre understreger en harmonisk og konstruktiv

dialog mellem parterne: ” *Under udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse har både Line og forældre samarbejdet med mig om udfærdigelse af undersøgelsen*”.

Der er store forskelle af ord og begreber, der markerer modsætningerne i hhv. beskyttelses- og risikofaktorer, og dette er med til at skabe nuancer i forståelsen. Kontrasten mellem de positive og de negative elementer i Lines liv, indikerer kompleksiteten i hendes situation.

”*Line er motiveret for forandring*” og ”*Mistrivsel og vanskeligheder i barndommen kan øge risikoen for at udvikle angst*” indikerer en spænding mellem Lines ønske om forandring og rådgivers bekymring for hendes trivsel og udvikling.

I teksten fremkommer der en række flydende betegnere, som er relevante at overveje i forhold til hvad der kan opfattes som rigtigt eller forkert. Teksten udviser empati og respekt for Line og hendes familie og derved undgår stigmatisering eller nedladdenhed i beskrivelsen af Lines udfordringer.

På den anden side kan de mange opremsninger fra forskningen og manglende inddragelse af Line og familiens perspektiver opfattes som forkert i denne tekst. Ligeledes kan teksten opfattes som en professionel og velbegrundet vurdering af Lines behov for støtte og intervention værende god, men dette kan indebære at interventionen baseres på evidensbaserede metoder, som at Lines specifikke situation skal tilpasses. ”*Det vurderes at Line har brug for støtte til at kunne navigere i hendes angst*”.

Den diskursive praksis i form af den børnefaglige undersøgelse viser, at der er tale om et forhold mellem en fagprofessionel og en borger. Teksten er formuleret professionelt og de mange forskningsresultater, der er indsat i teksten, understreger at rådgiver arbejder med børn og unge og at kommunikationen i teksten er rettet mod at informere og rådgive om Lines situation og behov.

Citatet: ”*og de har en særlig risiko for at få den samme angstlidelse som deres far eller mor*” kommer til at fremstå som om, det er forskningsresultaterne, der skrives ud igennem rådgivers tekst. Den faglige terminologi der benyttes med ordene beskyttelsesfaktorer og risikofaktorer samt familiebehandling indikerer, at teksten henvender sig til andre fagprofessionelle end til Line og hendes familie.

Formålet med denne kommunikation er at evaluere Lines situation, identificere hendes behov og foreslå støttetiltag. Derfor er kommunikationen informationsbaseret fra forskning og formuleret med henblik på at opnå forståelse fra modtageren. ” *Det vurderes ligeledes at familien har brug for støtte til at hjælpe Line, når Line har brug for det*”. Rådgiver foretager fortolkninger og vurderinger af Lines situation og behov, hvilket indebærer en magtudøvelse i at definere, hvad der betragtes som relevant og vigtigt. Dette kan ses i formuleringer som ”*grundet bekymring for Lines udvikling og trivsel*” og ”*på baggrund af ovenstående undersøgelse vurderes der behov for støtte...*”. Ekspertisen og magten til at vurdere, anvendes af rådgivers autoritative sprogbrug. Rådgiver antyder en beslutningsbeføjelse ved at træffe afgørelser om, hvilke interventioner og støttetiltag der er nødvendige for Line.

Disse sproglige mønstre signalerer rådgivers position af myndighed og autoritet i kommunikationen og indikerer, at rådgiver har kontrol over vurderingen og handlingerne i forhold til Lines situation.

Den sociale praksis som den diskursive praksis er en del af, omhandler som nævnt tidligere et sprogbrug og en terminologi der anvendes af de sociale myndighedsrådgivere. De interventioner og anbefalinger der foreslås, er baseret på den sociale praksis og de normer og retningslinjer der eksisterer på det pågældende tidspunkt.

Det sociale områdes udfordringer er komplekse og derfor bliver den sociale praksis også kompleks, her i forbindelse med Lines udfordringer. Rådgiver anvender forskningsviden i sin praksis i stedet for selv at komme med faglige skøn. Kommunernes Landsforening (KL) kom i 2013 med det socialpolitiske udspil *"invester før det sker"*, som blandt andet lægger vægt på at kommunerne skal arbejde efter den nyeste viden, så effekten af indsatserne er størst mulig for børn og voksne (Møller, Hermansen & Møller, 2021 s. 47).

I forbindelse med Barnet reform i 2011 satte socialstyrelsen et særligt fokus på at formidle aktuel og praksisrelevant viden om forskning, og der blev etableret en hjemmeside til formålet vidensportalen.dk med overskriften *"Vidensportalen samler viden på det sociale område"*.

Denne rådgiver har brugt Vidensportalen, for at sikre at der trækkes på forskning og evidens: *"Vidensportalen gør det lettere for dig, der arbejder med sociale problematikker, at finde aktuel viden om udsatte børn og unge..."*

Når politik i en kommune skal oversættes til praksis, vil frontlinjemedarbejderen oversætte hvert "led" og meningsudfylde den politiske plan, så den passer til den lokale kontekst eller her den sociale diskurs som rådgiver konstruerer. Hvem er de udsatte børn og unge i forhold til en bestemt problemstilling i en bestemt kommune eller i forhold til en bestemt type indsats er ifølge Lipsky (2010) altid organisationen og praksis der fortæller hvad problemet er. I dette tilfælde er det den enkelte rådgiver der med sin vurdering afgrænser hvilken indsats familien tilbydes.

Udspændtheden mellem frontlinjemedarbejderens socialfaglige skøn og accelerationssamfundets implementering af målings og styringsprocesser og et øget tidspres betyder, at rådgivers eget subjektive skøn fylder meget mindre i denne case, og i stedet anvendes der en tekst, der kommer med en viden fra forskningen, blandt andet eksemplificeret ved opremsningen af alle de faktorer, der kan understøtte udviklingen af angst. Denne opremsning kan medføre en stor belastning for en familie, da dette ikke sættes ind i kontekst med Lines familiesituation, men nærmere kommer til at fremstå som et trusselsbillede (Rosa, 2014)

Den sociale diskurs kommer derved til at fremstå, som med en anden slags fordømmelse end hvis frontlinjemedarbejderen selv havde kommet med sit socialfaglige skøn og pålægge borgeren forskellige psykologiske omkostninger fx stigmatisering, dette undgås nu ved at det er den evidens baserede forskning, der i opremsningen stigmatisere familien og ikke rådgiver (Rosa, 2014).

Kapitel 5: Konklusion samt diskussion

5.1 Konklusion

En opsamling på analyserne viser overordnet at sproget i undersøgelserne understreger frontlinjemedarbejderens diskursive praksis, som at hjælpe udsatte børn og unge, da de ord og sætninger der anvendes, henviser til et hjælpesystem, hvor skøn og vurdering er grundlæggende for udarbejdelsen af undersøgelsen.

Behov og støtte er de ord der anvendes flest gange, og det ses at rådgiver anvender ord og sætninger, som understreger at rådgivernes diskursive praksis, omhandler et hjælpesystem, hvor der er et stort fokus på støtte og behov hos barnet eller den unge og dennes familie.

I fremstillingen af familierne i undersøgelserne ses en overvejende tendens til at fremskrive fejl og mangler hos den unge/barnet og familien, som har problemet, for at understrege behovet for at få hjælp og støtte. Derved opstår der et modsætningsfyldt forhold, da rådgiver i det socialfaglige skøn og vurdering ikke anvender sin egen subjektive vurdering, men i stedet inddrager viden fra forskning. Det ses blandt andet ved at ordene ”jeg” er overtaget af ”det vides/vurderes”, og derved bliver argumentationen hentet fra evidens baseret viden, vidensportaler eller direkte citater fra børne og unge psykiatriens rapporter, som er udfærdiget af psykiatere og psykologer. Magten til at definere indsatser fremstår derved som om, det er nogle andre udefra der definerer end rådgiver selv.

Den sociale diskurs som teksten og den diskursive praksis er en del af, flytter i forbindelse med accelerationskredsløbet, rådgivers eget faglige skøn og viden med afsæt i en relation til en familie, henimod et mere teknologisk system, hvor evidens og forskning ligger til grund. Sproget analyseres som mere psykologiseret og brugen af diagnoser bliver også anvendt mere i den sidste del af de 10 år. Mistrivslen hos børn og unge og ekskluderingen fra skole og fællesskaber, bliver i teksterne beskrevet, og støtten skal gives til familien/barnet da problemet skal findes der.

I analyserne er magtfordelingen tydelig ved at rådgiver på den ene side repræsenterer autoriteten, eksperten, den fagprofessionelle der har magten til at definere overfor borgeren, familien, barnet den unge, hvad der skal iværksættes af hjælp og støtte, og på den anden side at problemerne ligger i familien, hvor de interne konflikter findes og at opgaveløsningen ikke kan findes i familien.

For at besvare spørgsmålene i problemformuleringen om, hvordan den socialfaglige rådgiver fremstiller sine faglige vurderinger i børnefaglige undersøgelser af børn i skolealderen mellem 8 og 17 år, er konklusionen, at rådgivere anvender socialfaglige skøn, der har afsæt i en fejlfinding og en mangel tænkning hos den unge/barnet og familien, uanset problemet og at anvendelsen af et ensrettet fagsystem, betyder at rådgivers eget faglige skøn får mindre indflydelse. Løsningen skal pr. definition findes udenfor familien med afsæt i forskning og evidens baseret viden.

Derved kan der i disse vurderinger identificeres en sammenhæng mellem accelerationssamfundet og den stigende mistrivsel hos børn og unge i perioden 2013-2023, fordi rådgivers vurderinger bærer

præg af at blive hvirvlet ind i accelerationskredsløbet, blandt andet pga. den teknologiske udvikling og hastighed af tilgængelig viden, hvor mere og mere viden fra lægevidenskaben har fundet vej ind i de socialfaglige diskurser. Dette har derved indflydelse på at hjælpesystemets opmærksomhed rettes mod selvudvikling, som ligger i tråd med både de individuelle præstationer og den deraf stigende mistrivsel, som accelerationssamfundet bidrager med.

5.2 Diskussion

Denne afhandling kalder på en lang række af ubesvarede spørgsmål og ligeledes svar, hvor spørgsmålet endnu ikke er blevet stillet, fordi spørgsmålet ikke findes endnu.

En af de første tanker bag denne afhandling var en undren over, hvordan den stigende mistrivsel hos børn og unge i et samfund, hvor hastigheden og præstationen hos den enkelte er blevet en nødvendighed for ikke at blive dekoblet accelerationskredsløbet og hvordan det er blevet bl.a. socialrådgiverens opgave at finde løsninger på.

I det følgende er der et ønske om at se på hvilke udviklingsveje der kunne være interessante at forfølge, for at kunne medvirke til at både rådgivere og familier vil genvinde muligheden for at få et bedre liv, både i det et socialfaglige arbejdsliv og i et familieliv, forbundet til de organisationer man er en del af.

De strukturelle rammer – ryk sammen i bussen, med familien som chauffør.

Overordnet bør der kigges på hvordan de strukturelle organisatoriske rammer i en kommune kunne tænkes anderledes. Skoleområdet og socialområdet har hver sin lovgivning og er ofte delt organisatorisk, og det er de samme børn og unge samt deres familier, der udfordrer begge områder. Moderniseringen af både skoleområdet og socialområdet med mål og resultatstyring, har skabt nogle andre udviklinger, blandt andet som en dysfunktionel konsekvens af social acceleration. Den stigende mistrivsel i form af depressioner, skolevægring m.m. er reaktioner på et for belastende accelerationspres, hvilket betyder at udsatte børn og unge bliver mere udsatte. (Rosa, 2014)

Individfokus og egen præstation gælder for både rådgiver, barnet/den unge samt familien, dvs. under udarbejdelsen af en børnefaglig undersøgelse, vil der i rummet være 3 forskellige accelerationskredsløb til stede samtidigt. Det vanskeliggør meningsdannelsen, om hvad der er et klogt eller et mindre klogt greb i den pågældende sag.

Med afsæt i socialrådgiverens position og arbejdsområde vil en mulig udviklings vej være at barnet/den unge og familien blev omdrejningspunktet, frem for en lovgivning og en digital skabelon i et fagsystem. Derved ville der være mulighed for, med afsæt i familiens ønsker at indkalde de relevante fagprofessionelle for at kunne sparre med familien i forhold til specifikke problemstillinger. En model hvor f.eks. et distrikt har tilknyttet faste team af rådgivere, psykologer, sundhedsplejerske, pædagoger, lærere m.fl. ville fremme det tværprofessionelle samarbejde i en kommune og danne et lokalsamfund, hvor alle har en interesse i og en opmærksomhed omkring forandringer i børn og unges familieliv. F.eks. når der opstår en livskrise som skilsmisse, sygdom, arbejdsløshed, dødsfald m.m.

For en familie med en ung i mistrivsel ville det være en lettelse, at de ikke hver gang de blev inviteret til et møde, skulle mødes omkring alt det der ikke fungerer hos dem, men mere med en nysgerrighed om, hvornår var der sidst noget der lykkedes. På den måde kunne der konstrueres et rum, hvor meningsdannelsen tog afsæt i barnets/den unges samt families perspektiv for en øget trivsel.

Præstationssamfundets indvirkning på de professionelle og fremmedgørelsen.

Som nævnt tidligere medvirker accelerationssamfundet til at kløften mellem den "almindelige" familie og de udsatte familier bliver større og større, fordi sidstnævnte ofte ikke har de samme ressourcer, som er at finde i de almindelige familier, f.eks. bedre økonomi til at hente private aktører ind til støtte og hjælp imens kommunerne skal finde sparingsforslag ved hver budgetforhandling.

Til trods for det, anvender udsatte familier i lige så høj grad den teknologiske udvikling til at stille krav til myndighederne eller klage over afgørelser og der opstår en stærk "os" mod "kommunen" følelse. Disse handlinger er styret af en bevidst forestilling om "det gode liv", fordi vi kun kan fungere som menneskelige aktører, hvis vi har en fornemmelse af, hvor vi burde være på vej hen, og hvad der udgør et godt og meningsfuldt liv. Det samme gælder rådgiver, som vi har redegjort for i afhandlingen (Harmut, 2014)

Derfor er en udvikling af det professionaliserede samarbejde på tværs helt afhængigt af, hvordan det bliver muligt at kunne tale sammen om, hvordan vi taler om de udsatte børn og familien, så de ikke allerede på forhånd bliver professionaliseret og sygeliggjort med begreber, der er hentet mange steder fra.

Kan en af-professionalisering italesættes, så afsættet tager udgangspunkt i helheden fremfor i individet, så hjælpe- og støttesystemerne inddrages i takt med den unges/barnets og familiens egen forståelse af, hvad der skal hjælp og støtte til. På den måde bliver det en inddragende proces.

Udfordringen med denne tilgang er at turde sætte tiden i stå, forstået på den måde, at involvering og inddragelse tager tid. Men til forskel fra en tilgang, hvor man som familie bliver mødt af lange opremsninger fra forskningen om, hvor galt det kan gå både med arveligheden indenfor angst eller for at have udsigt til ikke at kunne forsørge sig selv, hvor man som udsat familie yderligere bliver marginaliseret, stigmatiseret og decelereret samfundet, så vil denne tilgang medvirke til at familien tænker med i løsninger.

Forandringer som et vilkår.

Socialt arbejde er blevet reduceret til dokumentation og udfyldning af fagsystemer, hvor rådgiverne skal tilfredsstille et system som nogle gange efterlader dem med informationer, som kan have stor betydning for en familie, der ikke er plads til i skabelonen.

Udviklingen og hastigheden i samfundet med den enorme viden og forskningsresultater medvirker til at den faglige fordybelse ikke er mulig, fordi rådgiver skal forholde sig til mange informationer på et mere overfladisk plan.

Så for at mindske hastigheden, ville en anden måde at samarbejde på som ovenfor nævnt, være med et forebyggende perspektiv. Dette vil kræve nogle lovændringer, da det i dag kun er muligt at drøfte

et barn eller en ung en gang, uden at indhente et samtykke. Hvis alle fagprofessionelle arbejder ud fra et forebyggende perspektiv, hvor målet er afspecialisering, ville det med stor sandsynlighed medvirke til, at flere børn og unge ville kunne støttes tidligere og medvirke til mindre specialiserede indsatser.

Ifølge Harmut Rosa (2014) kræver det gode liv, at det er de personlige relationer med borgerne der kommer i fokus igen, så der oparbejdes en tillid til de kommunale enheder. Meningen med det gode arbejdsliv kræver ligeledes tid til menneskelige relationer, for at styrke det tværfaglige samarbejde på tværs af alle kommunale instanser der omhandler de udsatte børn og unge.

Litteraturliste

Analyseskolen (2024). Lokaliseret d. 5. juni 2024 på: [Alvidende fortæller - Hvad kendetegner den alvidende fortæller?](#)

Ankestyrelsen (2020). Børnesagsbarometret. Lokaliseret d. 5. juni 2024 på: <https://ast.dk/publikationer/bornesagsbarometret-2020>

Børne- og undervisningsministeriet (2024). Kend reglerne for dit barns fravær. Lokaliseret d. 5. juni 2024 på: [Fraværsregler i folkeskolen | Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](#)

Børns vilkår (2024). Tegn på psykisk mistrivsel hos børn og gode råd til forældre. Lokaliseret d. 5. juni 2024 på: [Tegn på mistrivsel hos børn - Gode råd til forældre \(bornsvilkar.dk\)](#)

Christensen, A. B. (2021). Socialrådgiveren i frontlinjen, en introduktion til street level bureaucracy i socialt arbejde. København: Hans Reitzels Forlag.

Danmarks statistik (2023). Underretninger om udsatte børn og unge. Lokaliseret d. 3. juni 2024 på: <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/statistikdokumentation/underretninger-om-udsatte-boern-og-unge>

Danmarks statistik (2024). Gennemsnitlig disponibel indkomst for personer over 14 år. Løbende priser. 2022. Lokaliseret d. 5. juni 2024 på: <https://www.dst.dk/da/Statistik/kommunekort/indkomster/disponibel-indkomst>

Den danske ordbog (2024). Lokaliseret d. 5. juni 2024 på: [jegfortæller — Den Danske Ordbog \(ordnet.dk\)](#)

Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd (2018). Viden om Folkeskolereformen. Lokaliseret d. 4. juni 2024 på: <https://www.vive.dk/media/pure/11269/2231291>

Ejrnæs M. (2004). Myten om faglig enighed. Uden for nummer 9, 5. årg. Lokaliseret d. 5. juni 2024 på: <https://socialraadgiverne.dk/wp-content/uploads/2017/05/09-UdenForNummer.pdf>

Ejrnæs, M. (2008). Teori og empati: faglighed i relations professionerne. At Forstå Det Sociale. København: Akademisk Forlag

Ejrnæs, M. & Svendsen, I. L. (2021). Tværfaglighed i socialt arbejde. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Fairclough, N. (1993). Discourse and social change. New Jersey. USA: John Wiley and sons Ltd.

Fairclough, N. (2003). Analysing discourse, textual analysis for social research. London: Routledge

Henze-Pedersen, S., Dyssegaard, C. B., Egelund, N., Nielsen, C. P. (2016). Inklusion – set i et elevperspektiv. Lokaliseret d. 5. juni 2024 på: [Inklusion - set i et elevperspektiv \(vive.dk\)](#)

Hougaard, M. & Højbjerg, L. R. (2015). Socialt arbejde med børn, unge og familier. København: Hans Reitzels Forlag.

Ingemann, J. H., Kjeldsen, L. Nørup, I. & Rasmussen, S. (2022). Kvalitative undersøgelser i praksis (2. udg.). Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Jacobsen, M. H. & Pringle, K. (2008). At forstå det sociale: Sociologi og socialt arbejde. København: Akademisk forlag.

Jørgensen, M. W. & Phillips (1999). Diskurs analyse som teori og metode. Roskilde: Roskilde universitetsforlag

Katznelson, N., Görlich, A. & Pless, M. (2022). Mistrivsel i lyset af tempo, præstation og psykologisering - om ny udsathed i ungdomslivet. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

KL (2024). Udgifterne på socialområdet fortsatte himmelflugt i 2023. Lokaliseret d. 3. juni 2024 på: [Udgifterne på socialområdet fortsatte himmelflugt i 2023 | KL \(ritzau.dk\)](https://www.kl.dk/boern-og-unge/udsatte-boern-og-unge/dubu-og-sagsbehandling)

KL (2024). DUBU og sagsbehandling. Lokaliseret d. 4. juni 2024 på: <https://www.kl.dk/boern-og-unge/udsatte-boern-og-unge/dubu-og-sagsbehandling>

Kombit (2018). DUBU version 3.0, implementeringshåndbog, version 4. Lokaliseret d. 3. juni 2024 på: <https://share-komm.kombit.dk/P134/Delte%20dokumenter/DUBU%20implementeringsh%C3%A5ndbog%20v.4.pdf>

Kombit (2024). Digitalisering – Udsatte børn og unge. Lokaliseret d. 3. juni 2024 på: <https://kombit.dk/loesninger/dubu>

Lipsky, M. (2010): Street Level Bureaucracy. Dilemmas of the individual in public services. New York: Russell Sage Foundation

Møller, I. H. & Larsen, J. E. (2011). Socialpolitik (3. udg.). København: Hans Reitzels Forlag.

Møller, M. Ø., Hermansen, A. & Møller, S. Ø. (2021). Faglighed og styring. København: Djøf forlag

Nørup, I. & Jacobsen, B. (2021). Not seeing the elephant in the room: How policy discourses shape frontline work with child poverty. New Jersey, USA: Wiley

Olesen, S. P. & Monrad, M. (2018). Forskningsmetode i socialt arbejde. København: Hans Reitzels Forlag.

Petersen, S.K. (2017): At undersøge og blive undersøgt: Et kvalitativt casestudie af hvordan professionel praksis i den børnefaglige undersøgelse udfoldes og opleves i tre kommunale myndighedsafdelinger. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag

Pless, M., Katznelson, N., Görlich, A. & Graversen, L. (2019). Ny udsathed I ungdomslivet - 11 forskere om den stigende mistrivsel blandt unge. København: Gyldendal

Rasborg, Lars (2024). Diagnoseregimet negligerer, at psykiske problemer kan have årsager, der ligger uden for hjernen. Information d. 22. januar 2024. Lokaliseret d. 4. juni 2024 på:

[Diagnoseregimet negligerer, at psykiske problemer kan have årsager, der ligger uden for hjernen | Information](#)

Rosa, H. (2014). Fremmedgørelse og acceleration, København: Hans Reitzel forlag

Servicestyrelsen (2011). Håndbog om Barnets reform. Lokaliseret d. 4. juni 2024 på: https://www.sbst.dk/media/10797/Haandbog_Barnets_Reform_enkelts.pdf

SFI, Det nationale forskningscenter for velfærd (2013). Social forskning, 2/2013 juni. Lokaliseret d. 3. juni 2024 på: [Social Forskning 2:2013 \(vive.dk\)](#)

Social- og boligstyrelsen (2024). Social.dk. Lokaliseret d. 4. juni 2024 på: <https://www.social.dk/>

Sproget.dk (2024). Lokaliseret d. 4. juni 2024 på: <https://sproget.dk/lookup?SearchableText=diskurs>

Sørensen, N. U., Hutter, C., Katznelson, N., Juul, T. M. (2013). Unges motivation og læring. København: Hans Reitzels Forlag.

Uggerhøj, L. (2008). At forstå det sociale: socialt arbejde. København: Akademisk forlag